21106

DRAUGAS

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1968 METAI, BIRŽELIO MĖNESIO 15 D. / JUNE 15, 1968 / PART TWO NR. 141 (24)

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo bibliotekа

PARTIZANO ŠERMENYS, PASIBAIGUSIOS JO PRISIKĖLIMU

Kaip kiekvieneriais metais, taip ir šiemet minim Baisųjį Birželį. Į Baisiojo Birželio prasmę lietuviui jungiasi ir žiaurūs trėmimai į Arktikos sritis, prasidėję 1941 m. birželyje, ir lietuvių tautos kančios, pergyventos antrojoje bolševikų okupacijoje, ypač Stalino viešpatavimo metais, ir visi kiti tautos tragedijos atgarsiai, atsikartoję ir šiuo metu. Į Baisiojo Birželio prasmę jungiasi ir Lietuvos laisvės kovotojų - partizanų kovos, kančios ir aukos — naujasis herojinis mūsų tautos epas. Minėdami Baisųjį Birželį, spausdiname ištrauką iš spaudai paruošto Vl. Ramojaus "Kritusiųjų už laisvę" II tomo.

Red.

Tai buvo Grabnyčių šventė antrosios Stalino okupacijos metais Lietuvoje. Mama išėjo į bažnyčią apie 10 minučių anksčiau. Kai aš užėjau ant pirmojo kalnelio, pamačiau mamą stovinčią ir į mane žiūrinčią. Ji mostelėjo ranka. Aš tuoj pastebėjau, kad nuo kalnelio atvyksta daugybė pėsčių ir raitų kareivių, kai kurie jų vedasi šunis. Antras jų pulkas traukia užuolankomis.

Pas mus rytą ką tik atėję laisvės kovotojai. Jie buvo labai pavargę, toli keliavę ir atlikę svarbų uždavinį su geru laimėjimu. Aš dabar turėjau bėgti namo ir pranešti apie baisų pavojų. Bet kai tik pasisukau, taip mane ir paralyžavo. Staiga nė žingsnio negaliu žengti. Nors keturpėsčia rėpliok. Stoviu be žado ir žiūriu į namus, kurie buvo maždaug už 200 metrų.

Laimingu sutapimu tai pastebėjo vaikai ir pasileido bėgti į mane. Bet aš jiems mostelėjau, kad grįžtų. Tuo laiku vėl atsileido kojos ir širdį paleido lyg iš replių.

Kol parėjau namo, laisvės kovotojai jau buvo sulindę į slėptuvę, kuri buvo rūsyje prie trobos su įėjimu iš virtuvės. Ant jos angos tėvulis buvo užtraukęs lovį ir jame kapojo bulves. Kita slėptuvė buvo kluone po šienu. Ten būdavo paslėpti ginklai.

Tą rytą partizanai buvo parsigabenę daug ginklų, jie naktį susprogdino 4 priešų sunkvežimius ir paėmė jų ginklus. Vienas iš jų toj slėptuvėj ginklus tvarkė. Jis tuo momentu nieko nežinojo apie pavojų.

Kai kareiviai, supdami mūsų sodybą, pasirodė nuo kalnelio, partizanas, išlindęs iš slėptuvės ir, nieko nežinodamas apie pavojų, ramiai sau ėjo per kiemą į trobą. Pamatęs kareivius, jis sprunka po pečiumi, nes jau nebebuvo kur dingti. O papečkėlė siaura, žema ir trumpa. Jis negalėjo įtraukti savo kojų: jos kabaluoja išlindusios ir tiek. Bandė lįsti atgal, bet užsiraitojo drabužiai ir nė iš vietos! Sūnus stvėrė už kojų jį traukti, bet tik nuplėšė batus, o jis pats nepajudėjo.

Kareiviai jau nebetoli sodybos. Mudu su sūnum stvėrėm jį už kojų ir tokia jėga, kuri atsiranda mirties pavojuje, patraukėm, kad iš laisvės kovotojo drabužių ištrūko sagos ir jį išplėšėm be drabužių su tekančiu iš nosies krauju, nes traukdami nuplėšėm jam galą nosies.

Tada trenkėm jį į lovą, o patys pagriebėm maldaknyges ir ant kelių parpuolę, pradėjom melstis. Tėvelis buvo be akinių, tai maldaknygę laikė atbulą, o aš, pagriebusi kryželį, padaviau jį "mirusiam" į rankas ir pati savo ranka prilaikiau kryželį, įdėtą į jo rankas. Ir verkiu. O verkti man tada nebuvo sunku. Vai kai klūpojo lovos gale Ir jie garsiai verkė, nes prieš akis stovėjo teismas ir mirtis. Partizano ir liežuvis buvo įkastas, tad iš burnos sunkėsi kraujas. Kvėpuojant kraujas gargaliavo gerklėj. Atsi kosėdamas paleido į mus, aplink suklupusius, kraujo srovę. Aš paverčiau jo galvą ant šono. Jis atrodė mirštantis. Visa laimė, kad buvo labai panašus į mergaitę.

Į trobą įsiveržė penki kareiviai ir du Lazdijų stribai. Jie ilgai stovėjo ir žiūrėjo į "mirštantį". Vienas iš stribų paklausė, ar tai esanti jų duktė. Sūnus pusbalsiu burbtelėjo, kad ta pati. Tada kratos nedarė ir išėjo. Partizano gyvybė buvo išgelbėta. Gal tas kryželis, įdėtas į rankas, gal kraujas įtikino priešus. Bet "mirštantysis" pasidarė tikru ligoniu. Pusę dienos kosėjo, kol iš plaučių viską iškosėjo.

Tai siaubingai audrai praėjus, iš slėptuvės išlindo vyrai. Ir dar atėjo daugiau partizanų iš kitur. Visi buvom linksmi, visi dalinomės įspūdžiais. Pavakarieniavę laisvės kovotojai iškeliavo savais keliais, su jais į naujus žygius iškeliavo ir "mirštantysis", laimingai išvengęs mirties mūsų troboje, o mes su baime likome laukti naujų įvykių.

*

Per Velykas ta pati partizanų ryšininkė, grįždama iš Lazdijų bažnyčios susidūrė su dar baisesniu vaizdu. Ji pamatė nuo kalno slenkančią procesiją. Priekyje eina keli kareiviai. Paskui juos kruvinas, purvinas, suveltais plaukais, suplėšytais kailiniais žmogus veda už pavadžio arklį. Prie arklio pririšta eglaitė su visomis šakomis. Ant jos užmesti du vyrai irgi pririšti prie arklio. Tai Lazdijų apylinkės laisvės kovotojai, kurie ne kartą buvo lankęsi ir ryšininkės namuose. Liūdną procesiją sekė žuvusiųjų žmonos, vaikai, tėvai ir broliai su seserimis, iš visų pusių apsupti raudonarmiečių ir stribų. O šalia giminių dar sekė eilė areštuotų. Partizanų lavonų laukė Lazdijų turgaus aikštė, o areštuotojų — kelionė į Sibirą.

Ryšininkė vėl su baime grįžo į namus, kur buvo pasilikęs vienas laisvės kovotojas. Bet jo neberado. Rusų užpultas, laisvės kovotojas parodė savo narsumą: kirviu nukirto vieną priešą, o pats su peršauta koja pabėgo į mišką. Po dviejų savaičių jis vėl pas mus apsilankė. Tos Velykos buvo alkanos, nes neradom nei margučių, nei pyrago, nei mėsos, nei duonos. Viską buvo pasigrobę okupantai, — pasakoja buvusi partizanų ryšininkė šauni dzūkė.

*

Tai vis žiaurūs Baisiojo Birželio įvykių aidai, per Stalino valdymo dešimtmetį, dienų dienomis skambėję kiekviename pavergtos Lietuvos kampelyje ir susiliejį į vieną graudų, nors dar neparašytą ir nesukomponuotą, bet žmonių kančiomis išgyventą "Requiem".

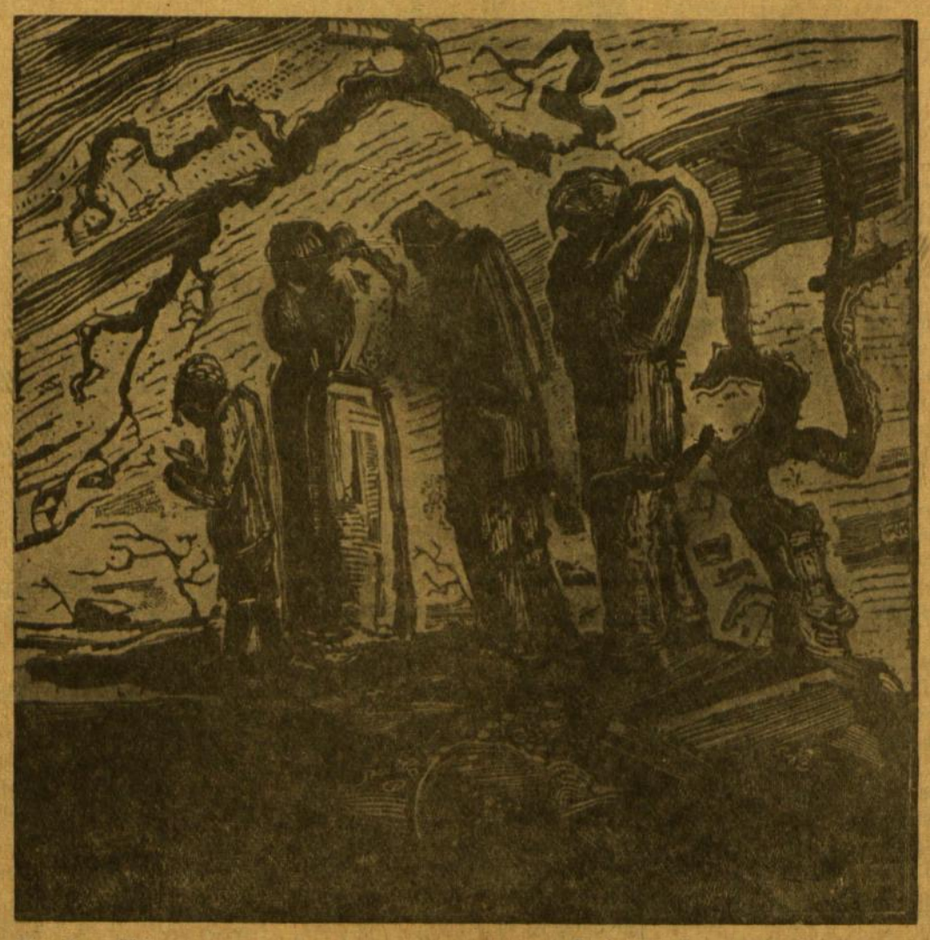

Telesforas Valius — Sunkmečio dienomis (medžio raižinys)

Lietuvių partizanų - laisvės kovotojų N. dalinio grupė Baltijos apygardoje. (Iš Br. Kviklio archyvo)

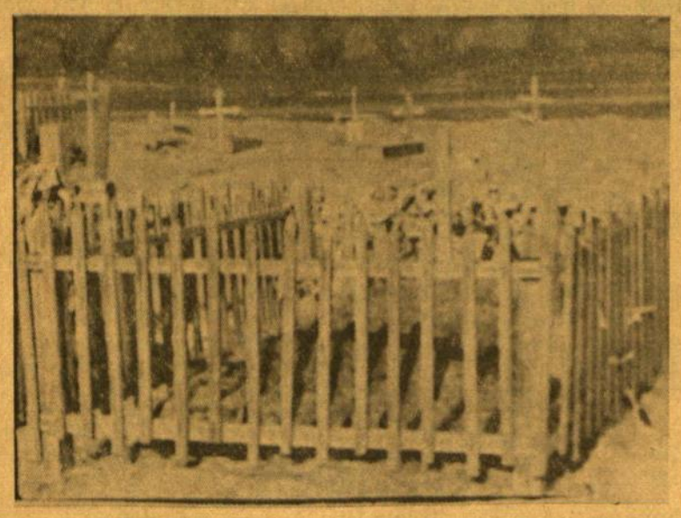

Lietuvių tremtinių kapai Sibire. Tik vienos išvežtos šeimos šiose kapinėse atgulę trys asmenys: motina, mirusi 1946 m., sūnus, miręs taipgi 1946 metais ir duktė, mirusi 1951 metais. (Iš Br. Kviklio archyvo)

Šiame numery:

- Centrinės lietuviškosios bibliotekos steigimo reikalu.
- Partizano šermenys, pasibaigusios jo prisikėlimu.
- Poeto drama — Vincas Mykolaitis - Putinas.
- Leonardo Andriekaus eilėraščiai.
- "Pradalgių' pločiai ir vertė.
- Kazys Almenas Sudano pasienyje.
- Baltimorės simfoninio orkestro koncertas — lietuvių šventė.
- Kultūrinė kronika.
- Nauji leidiniai.
- Akademinės prošvaistės.

Kertinė Paraštė

DAR NĖRA VĖLU IR ŠITAM UŽMOJUI

CENTRINĖS LITUANISTIKOS BIBLIOTEKOS STEIGIMO REIKALU

Tautos kultūrą vaizdžiausiai išreiškia sutelktos jos dvasinės vertybės, gal pirmoje eilėje raštija, kurią puikiai reprezentuoja bibliotekos — specialiai suorganizuotos kultūros įstaigos, kuriose sutelkta knygos, žurnalai, laikraščiai. Ši medžiaga nuolat papildoma. Paprastai bibliotekų patalpose sudaromos sąlygos ir kultūriniam-moksliniam darbui dirbti.

Lietuvoje bibliotekos pradėtos kurti jau XVII a. viduryje, nors ir prieš tai jau buvo žinomi kai kurie privatūs knygų rinkiniai. Kada lietuviškos bibliotekos pradėjo atsirasti JAV-bėse, tikresnių žinių neteko užtikti, bet galima numanyti, kad apie pereito amžiaus pabaigą, kai ėmė organizuotis lietuviškos parapijos, draugijos, pradėti leisti laikraščiai, knygos. Reikia pasigėrėti, kad daugelis senųjų išeivių organizacijų bei parapijų turėjo savo lietuviškų knygų knygynėlius - bibliotekėles, kurios visada turėjo ir nemažą lankytojų skaičių. Didesni lietuviškų knygų rinkiniai buvo sutelkti pas tėvus marijonus, seseles kazimierietes, prie vienos kitos redakcijos.

Po II pasaulinio karo kai kurios JAV mokslo įstaigos bei universitetai prie savo garsių bibliotekų organizavo ir lituanistikos skyrius. Iš jų pažymėtinas Pennsylvanijos u-tas Philadelphijoje, nupirkęs gausius dr. J. Šaulio knygų rinkinius, kurie ir buvo geru pagrindu ano universiteto lituanistikos skyriui; daug lituanistinių dalykų sutelkta Kongreso bibliotekoje Washingtone, New Yorko centrinėje bibliotekoje, Harvardo universitete ir kitur. Naujieji lietuviai ateiviai taip pat yra rinkę lietuviškas knygas ir kaupę naujai įsteigtose ar savo privačiose bibliotekose.

Nežiūrint visų pastangų, visa lituanistinė medžiaga yra labai išsklaidyta ir tikrai puikios lituanistinės bibliotekos JAV-bėse, ir iš viso Vakarų kraštuose, mes dar neturime. Tiesa, yra pradėtas kurti Pasaulio lietuvių archyvas (PLA), tačiau jame telkiama daugiau dokumentinė medžiaga; knygų ir spaudos rinkiniai čia beveik išimtinai iš naujesniųjų dalykų sudaryti, pripuolami, nepilni ir moksliniam darbui retai tetinka. Be to, šiai įstaigai trūksta patalpų, lėšų, apmokamo vedėjo ir kt.

Turint galvoje, kad savieji ir svetimieji mokslo žmonės dažnai domisi Lietuvos problemomis, rašo mokslinius darbus, informacines knygas, išskyla jau gal ir kiek pavėluotas reikalas įsteigti kuriame nors JAV-bių centre tvirtą ir gausią lituanistinę biblioteką, moksliniais pagrindais tvarkomą, mūsų visuomeninių organizacijų finansiškai išlaikomą.

Reikalas, kaip minėjome, gerokai pavėluotas, bet dar ne visiškai. Jai pagrindą galėtų sudaryti PLA knygų ir laikraščių rinkiniai, viena kita nupirkta privati biblioteka. Suradus jai patalpas, lėšas, pasamdžius vedėją, reiktų tuojau imtis knygų telkimo. Sakoma, knygas skolindamas ir jų negrąžindamas, didesnės bibliotekos nesutelksi. Reiktų dar pridurti, kad jos nesudarysi ir iš pripuolamų knygų aukų, kaip kai kurios mūsų bibliotekėlės praktikuoja. Bet reikalas nėra beviltiškas, nors ir labai sunku būtų gauti senųjų lietuviškų mokslinių knygų. Reikalą padėtų išspręsti dabar visose bibliotekose ir šiaip jau gyvenime plačiai naudojamas knygų kopijavimo būdas: modernios kopijavimo priemonės (Xerox ir kt) teikia galimybę pigiai ir greitai pasigaminti kad ir seniausios, rečiausios knygos kopiją. Daugelis garsių ir mažiau žinomų bibliotekų tokias kopijas pačios už pigų mokestį padaro. Bet ir pati centrinė lituanistinė biblioteka galėtų nesunkiai tokias kopijavimo priemones įsigyti ir jas savo reikalui naudoti.

Šioje lituanistinėje bibliotekoje būtų telkiami ir lietuviškosios spaudos rinkiniai, taip pat rankraščiai ir kitas raštinis palikimas. Joje semtų žinias apie Lietuvą rašantieji studentai, doktorantai, mokslininkai, žurnalistai.

Lietuviai yra gabūs lėšoms sutelkti, didžiulius pastatus pastatyti, milžiniškus parengimus paruošti. Centrinė lituanistinė biblioteka būtų vienas iš pačių didžiausių mūsų kultūrinių pastatų, naudingų ne tik dabartinėms, bet ir ateinančioms kartoms. **(bk)**

Telesforas Valius — Keturios figūros (lino raižinys)

POETO DRAMA—

Vincas Mykolaitis - Putinas

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

JONAS AISTIS

Tuodu priešingu poliu ir galinėjosi Putino sieloje ir ypač vaizduotėje. Mykolaitis-Putinas nuo pat poetinės karjeros pradžios buvo labai skrupulingas eilių formai. Tiesa, jo poezijoje jaučiamas natūralus muzikos momentas, tai yra, jis iš prigimties jautė formą, bet drauge jį lyg ir persekiojusi baimė nepakartoti ritmo ar strofos. Tas per didelis stropumas dažnai jo poezijoje išeina lyg dirbtinis, ypač vienos vedamosios minties arba motyvo sudėtiniuose dalykuose. Jis kiekvienai daliai, dažnai be būtino reikalo, keičia ritmą. Čia, sakyčiau, jau būtų lyg ir blaivaus proto persvara. Ta proto persvara jo kūryboje jaučiama pačiame pajėgiausiame laikotarpyje.

Reikia pridėti, kad Mykolaitis-Putinas turėjo labai rafinuotą ir reiklų skonį. Jis to laukė iš kitų, bet buvo reiklus ir sau pačiam. Mano galva jis pats dažnai jautė, kad jo vienas kitas dalykas stiges netarpiškumo. Atrodo, kad jis buvęs ne vien nedrąsus, bet ir ganėtinai vienišas. Jo eilės labai dažnai yra labai išieškotos, bet, sakyčiau, tartum monologai, tartum pasikalbėjimai su savim pačiu, ne su partneriu, ne su auditorija.

Aišku, kad jis pats yra ieškojęs to reiškinio priežasčių. Ieškojęs nuo pat pirmųjų savo poezijos žingsnių. Norėčiau spėti, kad tasai anksčiau paminėtas epizodas apie dvasiškio ir poeto pašaukimų nesiderinimą Seinų semina rijoje galėjo kilti ne dėl to, kad moteris poetui kelią būtų perėjusi, bet kaip tiktai dėl to, jog jis manė, kad, turėdamas moterį prieš akis, jis būtų kaip tiktai galėjęs prabilti netarpišku intymumo balsu.

Deja, Mykolaitis-Putinas dėl moters metė kunigystę, vedė, ir ta moteris beveik mirties patale jam užspaudė akis, o poezija liko ta pati. Priešingai, dar ankstyvesnioje jojo poezijoje galima dažniau užtikti vienas kitas atviresnis meilės motyvas, po "Dviejų aušrų" tasai motyvas iki pat senatvės yra dingęs. Eičiau dar toliau, ir manyčiau, kad nuo tada kaip tiktai ar nebus atėjus naują krizė, naujas susimąstymas.

Jis tą žygį padarė, būdamas keturiasdešimt vienerių metų. Vadinasi, ne karštas jaunuolis. Jam ta problema nebuvo, kaip iš šalies dažnai manoma, paprastas gyvenimo džiaugsmas, bet pati gyvenimo prasmė. O ta prasmė jam buvusi kūryba, poezija.

Vedybos jam atnešė visą eilę kančios metų. Tais pačiais 1935 metais, kai jis vedė, mirė jo tėvas. Jis negalėjo net tėvo laidotuvėse dalyvauti. Jei būtų bandęs, tai sodiečiai jo būtų neįsileidę į kapus. Draugams, kurie jį ragino vesti ir gyvenimą susitvarkyti, jis sakydavo, kad to žygio negalįs padaryti, kol motina esanti gyva. O padarė...

Po trisdešimt metų jis labai jautriai prisiminė motiną: "Atlankiau ją, jau mirties patale begulinčią. O netrukus, tą pačią vasarą, 1938 m. rugpūčio 11 d., lydėjau į Gudelių kapus. Šitos laidotuvės tapo vienu iš sunkiausių visomano amžiaus išgyvenimų."

Paskutiniaisiais jojo gyvenimo metais ėjo žinios, kad Putinas grįžęs į Bažnyčią. Jei jis tai padaręs, tai yra padaręs vien dėl savo motinos, kurią jis taip šviesiai ir gražiai prisiminė: "Tačiau mano motiną labiausiai guosdavo ramindavo malda. Maldinga nuotaika ją lydėdavo visur — namie ir kelyje. Ties kiekvienu pakelės kryželiu ji šnibždėdavo maldelę. Vakarais, po visų darbų, vėliau už kitus eidama gulti, ji priešeklyčioje, atsiklaupusi prie suolelio, dar ilgai melsdavosi ir narstydavo rožančių. Ji priklausė "gyvojo rožančiaus" brolijai. Atostogų metu aš miegodavau seklyčioje. Atsigulęs, pro praviras duris girdėdavau, kaip mama meldžiasi. Iš jos atodūsių ir šnabždėsių, suprasdavau, kad tai buvo ne kančios, ne nusiminimo, bet nusiraminimo ir susitaikymo maldos, lengvinančios širdį, keliančios dvasią. Aš žinojau, kad ir už mane ji meldžiasi. Tarsi koks mistinis fluidas iš motinos širdies pasiekdavo ir mano širdį. Aš pats, niekad nepatyręs religinės maldos ekstazės, štai patirdavau motinos maldos gaivinančią šilumą."

Gražiai prisimenu jo paskutiniuosius priešvedybinius ir pirmuosius vedybinius metus. Tie, kurie lengvai įžvelgė artimo akyje krislą, lengva širdimi rimavo Putiną su Rasputinu, nesistengė jo suprasti. Vedybos tačiau nenuėmė poeto veide nelaimingo žmogaus išraiškos, jis ją, lyg kokią kaukę, išnešiojo beveik iki pasku tiniųjų savo amžiaus metų.

Pirmosios Mykolaičio-Putino eilės, kurios apima poeto gyvenimo dešimtmetį — 1911-1921 metus, gana įvairios. Ir nenuostabu, tasai dešimtmetis labai turtingas įvykiais pasaulyje, tautoje ir poeto gyvenime. Čia mes randame šviesių gamtos sužadintų nuotaikų ir jausmų:

Baltapūki debesėli,
Lengvasparni lakūnėli,
Kur tu skriesi?
Ar tik saulę palydėti,
Ar rytų aušroj žėrėti
Tu viliesi?

Ir šveicariško peizažo romantika:

Tylinčią pakalnę
Padengė šešėlis, —
Melsvu kalno slėniu
Plaukia debesėlis.

Nuaidėjo varpas —
Palšvas rūkas krenta,
O baltoj viršūnėj
Saulėta ir šventa.

Ir romantiška meilės scena:

Baltų snaigių apkaišyti
Nejučiom abudu ėjom
Pro pusnynus, pro gėlynus
Pasipuošusiom alėjom...

Bet ne viskas anoj jaunystėj buvo giedra. Giedra išorėj, giedra lauke, ne poeto sieloj:

Turiu aš savy priešginybių versmes:
Ir sielvarto mintys manęs nepames.
Dėl jų manyje ir gūdu ir tamsu:
Jaučiu, kad esu nebe tas, kas esu.

Gyvenimo laimės panūdus širdis
Nežino kada naujas rytas prašvis.
Nejau į miglas pasinėrus tvankias,
Iš lėto kaip žvakė be oro užges.

Pažymėtina, kad to meto Mykolaičio-Putino eilėse jaučiami konkretūs daiktai, reiškiniai. Realistiniu būdu išreikšti net tada, kai siekia, sakyčiau, nerealias sritis. To laikotarpio eilėrašty "Stella Maris" kai kas nori įmatyti paslėptą žemišką meilę, kitaip sakant, moterį. Tačiau pačios eilės tokio įspūdžio nesudaro. "Stella Maris", rašoma didžiosiomis raidėmis, galėtų greičiau būti nežemiška moteris. Bet aš būčiau linkęs manyti, kad šis dailus, trijų dalių muzikalus kūrinėlis, pilnas kažkokios atgailaujančios nostalgijos, greičiausiai bus buvęs sužadintas kokio nors efemerinio jausmo ir konkrečios žvaigždės:

Kaip jūros perlas tu graži,
O dangų aukštąjį puoši.
Tu valtį savo spinduliais
Vedi išganymo keliais.

Papuošk, žavioji, ir mane
Padangėj jžiebta ugnia,
Tavy kad tapčiau panašus
Į saulę spindinčius lašus.

Kiekviename būties krisle
Spindėk gyvybės dalele
Ir vesk į šalį, kur pati
Danguj liepsnodama riedi.

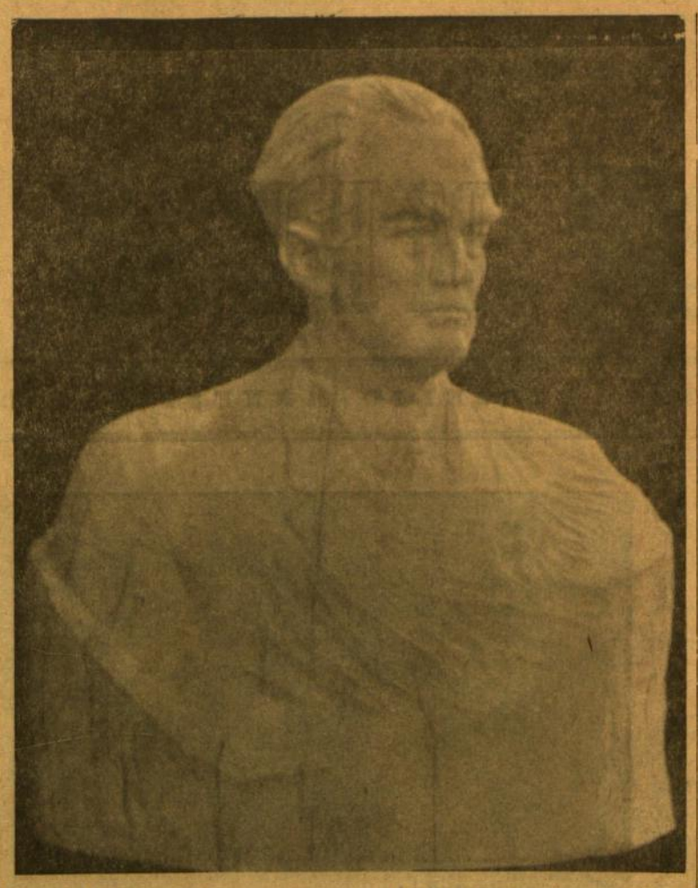

Vincas Mykolaitis-Putinas — L. P. Žuklio skulptūra (medis).

Poetas, kaip anksčiau cituodamas tvirtinau, su žemiškos meilės jausmais per daug nesiafišavo, bet ir nesislėpė. Lygia dalia čia nenorėčiau įžiūrėti kažkokio simbolizmo.

Visi sutartinai tvirtina, kad simbolizmo žymės įsitvirtina Mykolaičio-Putino poezijoje tiktai antrame periode, kuris kaip tiktai pasireiškia poezijos rinkinyje "Tarp dviejų aušrų". Bet simbolizmas jo poezijoje pasireiškė daug anksčiau. Ir jį aš aiškinčiau mažiau tarpiška poetų simbolistų teoretine ir praktine įtaka, o daugiau jo gyvenimo susidėjusiomis aplinkybėmis. Mykolaitis-Putinas apleido Lietuvos žemę nesusiformavęs, pradedąs poetas. Pradžioje Rusijoj, vėliau Šveicarijoj ir Vokietijoj jis pergyveno skaudžius, opius ir lemtingus laikus. Žinoma, jis juos pergyveno toli nuo pačių įvykių. Dėl to jis kalba ne konkrečiomis savo komis, o apibendrinimais, kurie ilgainiui tampa išbaigtomis ir su stingusiomis formulėmis arba simboliais. Tie aštuoni poeto formavimosi metai ir nulėmė jo poezijos pobūdį. Be to, jis yra ne visuomenininkas, ne veiklos, o susi kaupęs, kaip sakoma, kabinetinis žmogus. Iš to jo poezijoje atsirado atitrauktos savokos, ilgainiui virtusios simboliais. Bet ir tie simboliai turėjo gana siaurą įvaizdžių ratą: viršūnės, bedugnės, audros, vėjai, bangos ir joms panašios sąvokos. Tasai formavimosi periodas poetui buvo lemiamas, dėl to ir tie jo simbolizmo pažymiai sutinkami visoje jojo poezijoje.

Štai to pirmojo laikotarpio putiniško simbolizmo būdingesni pavyzdžiai:

Tiršti, šalti mirties rūkai
Užklojo mūs laukus pilkai.
Linksma nebeskamba daina,
Vien skundžias žemė kruvina,
Vien kartais varnas sukranksės
Šiurpius garsus kapų giesmės...

V. Mykolaitis - Putinas ankstyvaisiais pokario metais.

Krauju pasruvo mūs dangus,
Ir vėtros gaudesys trankus
Sukėlė liūdinčius laukus...
... Danguj tik griausmas ir žaibai,
O žemėj kryžiai ir varpai...
Visur kapai, kapai, kapai...

Tokie maždaug jo pasaulinio karo ir okupacijos vaizdai. Aišku, jog tai arčiau simboliui, nei konkretiems įvykių vaizdams, bet tai dar ne poetinė mokykla. Visais laikais poetai labai dažnai panašaus pobūdžio simbolinių prie monių turi griebtis.

Žinoma, ne simboliuose ar jų nebuvime glūdi poezijos esmė, o ekspresijos galioje ir platume. Jei dėl pirmosios Putino poezijos knygos turima šiokių tokių rezervų, ypač dėl jo patriotinių eilių, tai antroji poezijos knyga "Tarp dviejų aušrų" visų sutartinai laikoma tobulu kūriniu. Joje, dalinai dėl poeto meninių pažiūrų, dėl siužetų opumo ir gal net drąsos trūkumo taip vadinamas simbolizmas bus ryškiausiai pasireiškęs. Pats Mykolaitis-Putinas, nors simbolistams reiškė simpatiją, save laikė neoromantiku. Gal tai ir tiksliausias jo poezijos aptarimas. Daugiau to klausimo čia nekelsiu, juoba, kad man Mykolaitis-Putinas yra didelis poetas be jokių priedų.

"Tarp dviejų aušrų" rinkinys pats dramatiškiausias visoje mūsų literatūroje. Dideliuose, cikliniuose eilėraščiuose sprendžiama poeto ir poezijos problemos. Poeto svajonės, regėjimai ir realybė. Tam tikra prasme ši poezijos knyga yra Dichtung und Wahrheit temos ir variacijos. Kadangi poezija daugely kalbų yra moteriškos giminės žodis, tai daugis ją labai dažnai maišo su poeto mūza arba realia moterimi. Net tarybinė Lietuvių literatūros istorija to susidariusio štampo neatsikratė:

"Žymią vietą simbolistinėje Mykolaičio-Putino lyrikoje užima meilės motyvai. Moters paveikslas iškyla tokiuose eilėraščiuose, kaip Nepasiekiamai, Nerandamai, Trys tostai, Poeto meilė ir kt. Juose ne tiek apdainuojami konkretūs meilės pergyvenimai ir jausmai, kiek reiškiamos svajonės apie meilę ir moterį. Poetui moteris — "nepasiekiamoji", "nerandamoji", "vidudienio saulė" —tai abstraktūs moters idealas. Ji žavinti ir įkvepianti, bet nerealiai būtybė".

Nerandamai pacituosiu ištisai:

Gesinki bokšte skaidrų žibintuvą.
Užkelk sunkius vartus,
Tegu visiems bus tavo vaišių rūmas
Slaptingas ir didus.

Padėki auskarus, numaustyk žiedus,
Grąžink laukam gėles,
Paslėpki nuo vaišingo puotos skobnio
Taures krištolines.

Ir būki tu viena, kaip nykus gandas
Ant akmenio uolos —
Ir būki tu gryna, kaip šaltas lašas
Vidurnakčio tylos.

Tada ateisiu aš ir nusilenksiu,
Pažinęs, jog tai tu,
Kurią seku painioj būties kelionėj
Ir ieškau ir klystu.

Noriu pridėti tiktai tiek, jog dėl to ji yra abstrakti, kad ji ne moteris. Reali moteris gali suteikti laimės ar nelaimės, džiaugsmo ar nusiminimo, vilties ar nevilties, bet ne plastiško filosofavimo...

Ta nuostabi moteris, kurią vadiname poezija, poetams visuomet buvo "nepasiekiamoji", "nerandamoji". Dėl jos ir patys didieji pasaulio genijai neslėpė savo nuogąstavimo, savo baimės, savo netikrumo. Nenuostabu tad, kad trys ketvirtadaliai "Tarp dviejų aušrų" rinkinio eilių yra jai, tai nepasiekiamai ir nerandamai poezijai paskirta. Poetas šitą paslaptingą mįslę sprendė su ypatingai desperatišku dramatiškumu.

Sekantis Mykolaičio-Putino eilių rinkinys, pasirodęs 1936 m., pavadintas "Keliai ir kryžkeliai" maža kuo skiriasi nuo "Tarp dviejų aušrų". Poetas kiek susigyvena su savo role ir padėtimi. Bet nesusitaiko. Rašte jaučiama mažiau blaškymosi, truputį mažiau retorikos, nors jos visiškai neatsikratoma, viskas paprastėja, lygėja:

Jei nebūtų tavęs, lino mėlynas žiede, —
Jei nebūtų galulaukėj mėlyno baro,
Kur aš eičiau tą klaikų vidudienio metą,
Kai taip liūdna ir juoda širdy pasidaro?

Šiuose dviejuose rinkiniuose Mykolaitis-Putinas savo eilių technika ir kultūra pasiekia universalinės literatūros lygį. Vieną ką gal jam galima būtų prikišti, tai kad jis vietomis klasiškai vėsus. Bendrai imant, jis yra tarp proto ir jausmo. Tikroji to reiškinio priežastis bene bus ta, kad jis per daug rūpinosi savo poezijos forma ir turiniu, kad jis per daug rūpinosi savo poezijos meniškumu, dėl to jo poezija vietomis truputį pertempta ir jai stinga poetinio netarpiškumo.

Poetas šį reikalą jautė, ir jam tai buvo viena iš jojo didžiosios tragedijos peripetijų. Jį tai turėjo itin skaudžiai paliesti, nes jis dabar aiškiai matė, kad tai priklausė ne nuo įkvėpimo ribų ir varžtų, kuriuos jam buvo neva uždėjęs dvasiškio luomas, o nuo ko kito...

Tokį Mykolaitį-Putiną užklupo tautos nelaimė. Bolševikai, išnaudodami jo dvasiškio "kankinystę" ir "išlaisvinimą" (abu tuos žodžius vartoju kabutėse), jį patį išstūmė į priešaką ir naudojo juodinti nepriklausomybės laikams. Nėra jokios abejonės, kad poetas tai priėmė kaip nepakeliamą naštą, o gal net dangaus bausmę. Bet dar čia nebuvo jo kančių galas. Atėjus vokiečiams, jis parašė ir paskelbė eilių, kurios pasmerkė komunizmą ir okupaciją už jos vartojamas nužmogėjusias priemones. Už tas eiles Mykolaitis-Putinas užmokėjo dešimčia metų nesąlyginės vergijos. Čia noriu padaryti įtarpą. Iš patikimų šaltinių sužinojau, kad Mykolaitį-Putiną partijoje apgynęs Petras Juodelis. Bet čia įvyko viena iš tų nesuprantamų ir nenumanomų bolševikinių nesąmonių. Petrą Juodelį uždarė dešim-

(Nukelta į 5 psl.)

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirm., antr. ketv. 2—5, 7—9 val. Penkt. 2—5 ir Šeštad. 10—2 val.

Ofs. 735-4477, Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akušerija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414. Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šeštad. 12—3 val. popiet.
Trečiadieniais uždaryta

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad. ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 v. ir nuo 5 iki 8 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 9 v. v.; šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3344 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p., 6-8 val vak. Šeštad 12-3 val. p.p., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak., išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773; Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv., 5—8 val., antrad. ir penkt. 1—4 val.
Priimėnėja tik susitarus

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9—11 ryto ir 4—8 v. v. Šeštad. 9 v r. — 2 v. p. p.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 8-7800: Namų 925-7697
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2—9 val. p. p.
Išskyrus trečiad.ieni

Tel. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val., pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Trečiad. ir šešt. 8 v r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Prieš Šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: pirmad., antrd., ketv., penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu:
Telef. REpublic 7-2290

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antrad. nuo 2—5 popiet ketvirtad. nuo 6—8 vak.
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PR 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687 2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p.p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p.p ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktad. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiad. uždaryta.
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad 2—4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priimėnėja ligonius tik susitarus
Val.: 2—4 p. p. ir 6—8 v. vak.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak.
Šeštadieniais 1 iki 4 val.
Trečiadieniais uždaryta.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6648 So. Albany Ave.
Val., pirm., antrad., ketv. 6—8 v. vak.: penkt. ir šeštad. 2—4 popiet.
Kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-2150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofiso tel. 767-2141. Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirmad., antrad., penktad. 1—4 ir 6—8 v. v., ketvirt. 6—8 v. vak.
Šeštadieniais 12—3 val. p. p.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadienį uždaryta Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076.

Rezid. Tel. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti HU 8-3222

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PRospect 8-1717
Rez. 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7868
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val.

DR VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak. Šeštad. 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal susitar.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktad. 1—5 treč ir šešt. tik susitarus.

Ofiso — HE 4-5758.
DR. M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v., šeštadieniais 10-1 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą.

POETO DRAMA

(Atkelta iš 2 psl.)

čiai metų Vorkutos koncentracijos lagery, o Mykolaičiui-Putinui liepė atlikti išpažintį... Jo nenužudė, neištrėmė, net kalėjiman nepasodino. Priešingai jį paliko tose pačiose pareigose. Bet už tai jis turėjo neikinti pats save, garbinti okupantus, garbinti didžiausią ne tiktai šių, bet ir visų laikų despotą Staliną:

Suglauskim gretas, draugai,
Suvienyti Stalino vardo
šviesaus!
Tespindi jo dienos ilgai, ilgai
Gerovei ir džiugesiui laisvo
žmogaus.

Manau, jis gerai žinojo, ką sako. Gerai žinojo ir tai, kad pasakyto nė kirviu neiškirsi. Ir vis dėl to jis nesuklupo. Jis dirbo, dirbo gal būt daugiau negu bet kada savo gyvenime, nors jis visada buvo labai darbštus. Vertė, rašė studijas, dėstė universitete. So tokiu užsispyrimu gynė literatūrą nuo bolševikiškų užmačių, kad šiandien kraupu skaityti, kaip jis drįso to baisaus teroro metais tokius dalykus viešai skelbti. Čia jis parodė nuostabios drąsos ir charakterio tvirtumo, kuris gal būti pavyzdžiu daugeliui. Svarbiausia jis dirbo. Tai galėjo daryti, vien jausdamas didelę atsakomybę prieš savo tautą. Stačiai nuostabu, kaip tas ligūstas ir silpnos sveikatos žmogus galėjo rodyti to kio retai musuose sutinkamo didvyriškumo.

Tuoj po Stalino mirties, dar 1953 m. vasarą, Mykolaitis-Putinas pateikia Rašytojų sąjungai savo romano "Sukilėliai" tezes. Nuo čia prasideda penktasis jojo gyvenimo dramos aktas. Romano pirmoji dalis buvo parašyta dvie jų metų būvyje. 1958 m. rudenį "Pergalės" žurnale Mykolaitis-Putinas paskelbė savo poemą "Prometėjas", kur poetas prieš Olimpo dievus sukilusio titano lūpomis sako:

Gal atsiras nauji dievai
Ir vėl pasmerks mane kentėti
Naujas kančias.
Gal vėl plėšrusis naujo dievo
aras
Draskys krūtinę man
Ir kepenis kapos.
Tačiau nesunaikins
Nei mano žemės ilgesio,
Nei meilės
Niekas niekados!

Tai jau, taip vadinamo, "atlydžio" vaisiai. 1959 m. pasirodė Putino pirmasis raštų tomas — poezija, kuriame yra skirtas "atlydžio" poezijai ilgokas skyrius pavadintas "Vakarėj žaroj". Tame skyriuje poetas atgavęs savo įprastą balsą. 1963 m. pasirodė eilių rinkinys "Būties valanda", o 1966 m. pirmoje pusėje antras eilių rinkinys "Langas". "Būties valanda" apima 1955-1963 m. eiles, o "Langas" 1956-1965 m. eiles. Du paskutiniuosius metus po etas sirguliavo ir viešai nesirodė.

Abi paminėtos knygos, kaip matome, apima vieną laikotarpį. Jos daugiau skiriasi tematika, ne dvasia. "Būties valanda" apima intymias, asmeniškas eiles, skirtas gamtai ir žmogui, jo meilei, jo svajonėms. Tos knygos skyrius "Su šypsniu atlaidžiu" skirtas jo, poeto, meilei. Tokios didelės ir gražios, dedikuotos meilei eilių puokštės mes nerasime nei vieno mūsų poeto knygoje. Tiesa, ta jojo meilė vienašalė, jo vieno meilė. Iš tų eilių matyti, kaip nedaug poetas iš meilės reikalavo ir kaip jam meilės visą laiką stigo. O kai įsiskaitai į Eglės-Žilvino dialoginę poemą, tai jauti kažkokį už kažką savęs pasmerkimą, o partnerio, kuris ligi tragiško momento lieka pasyvus, abejingumą. Ar tai būtų jo paties meilės erškėčių vainikas?!

Stačiai galvon netelpa, kaip poetą ligi pat mirties sekiojo gyvenimo tragiškumo šešėlis. Dar graudžiau, kai tas visur esąs tragiškumo šešėlis uždengia paskutinį gyvenimo džiaugsmą:

Buvai tu man dosnaus likimo
pažadėta,
Kad neramios būties saulėlydį
nušviestum,
Kad, sielvartui užėjus, ranką
man ištiestum,
Kad rastum manyje ir draugą
ir poetą.

Ir štai gyva verdenė širdyje
išseko.
Tu nuėjai viena naujų
versmių ieškoti.
Jau linksta pakelėj žolės
stiebai rasoti,
Ir driekiasi šešėliai ant
duobėto tako.
Nejaugi tavo akys man
nebesušvis,
Nejau manę priglobs vien ta
niūri naktis?

Antrąjį rinkinį, pavadintas "Langas", išleido jau, galima sakyti, mirties patale begulėdamas. Jame vyrauja visuomeniniai siužetai. Jis pasižymi didele pilietine drąsa. Man ir šiandien galvoje netelpa, kaip galėjo tą knygą cenzūra praleisti:

Žmogus žmogaus nesupranta.
Ir daužo šventovių vitražus
Sujžūlėję vaikai,
Ir drabsto purvais paveldėtą
mantą...

Toms eilėms nieko negalėtų priki šti nė socialistinio realizmo šalininkai, nes jos atsiremia į tarybinę tikrovę.

Ne gana to, poetui, atrodo, mir ties šmėkla buvo ne vien reali, bet ir nuosekliai logiška, kaip reali jam buvo buvusi ir savižudybės mintis:

O gal gi iš to buteliuko,
Kur slepiasi stalčiaus
giliausiam kampe,
Įsivarvink kelis lašus,
Ir visas nakties tos košmaras
Juodoj nežinioj
Paskęs — pražus — — —

Gerai sakai:
Uždarėme draugystę savo
Tarp sienų keturių.
O aš džiaugiuosi,
Kad šitame kalėjime
Tave turiu.

Iš pastarųjų metų eilių aiškiai matyti, kad Mykolaitis-Putinas grįžo ne tiktai į tyriausią viso savo gyvenimo poeziją, bet ir į religiją, į maldą, kurios ekstazės, sakėsi, nepažinęs. Mano galva šios dvi knygos yra ir liks pačios gražiausios visoje jojo kūryboje.

Dar daugiau. Poetas atrado tai, ko visą amžių eiškojo, dėl ko visą gyvenimą sielojosi ir graužėsi. Rado tą poetinį netarpiškumą, kurį tiktai retesniais atvejais savo poezijoje tepasiekdavo. Jis tai jautė. Ne jis gerai žinojo. Lietuvių literatūra buvo jo gyvenimo sielvartas ir džiaugsmas.

Vieną kartą, bevartant olandų Winkler Prins firmos išleistą kultūros atlasą, panūdau pažiūrėti, kas jame Lietuvą atstovauja. Nustebau radęs vienų vieną vardą: Vincas Mykolaitis-Putinas. Per maža, bet prieš pasirinkimą neiko negalima pasakyti.

1967 m. birželio 7 d. 7 valandą vakaro ramiame Kačerginės pušyne tasai didelis ir daug iškentėjęs lietuvis užgeso. Štai jo paskutinės minutės:

"Baigus procedūrą, dėdė paklausė:

— Ar viskas?

— Viskas, — atsakė gydytoja. — Kaip jūs, profesoriau, jaučiatės, — savo ruožtu paklausė gydytojas.

— Man labai silpna, — vos ištarė lūpos, ir jo jau nebuvo.

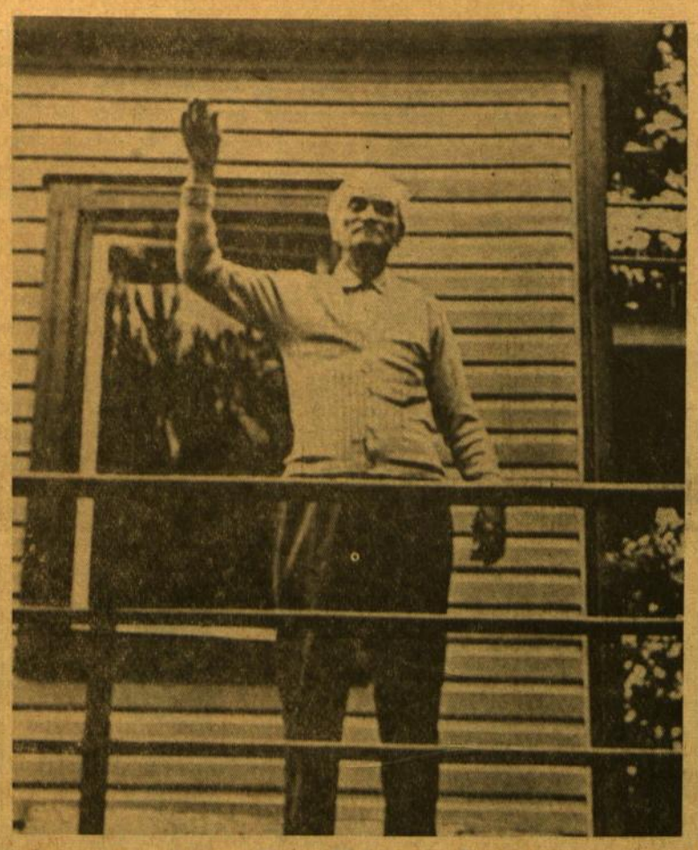

Paskutinis atsisveikinimas. Vincas Mykolaitis - Putinas pastaraisiais savo gyvenimo metais vasaros atostogas visada praleisdavo Kačerginėje, prie Kauno, tenai prie Nemuno įsigytame kukliame namelyje. Jame poetas ir mirė 1967 m. birželio 7 d. Čia matome viena iš paskučiausių Putino nuotraukų, kur poetas Kačerginėje iš namo balkono atsisveikina jį aplankiusius bičiulius. Nuotrauka E. Jodikaitės

PARYŽIAUS LIETUVIŲ DRAUGIJA "ŽELMUO" (1886 - 1915)

Lietuviai emigrantai, po 1863 m. sukilimo atsidūrę Prancūzijoje, pradžioje priklausė lenkų tautinei sąjungai, bet nuo 1886 m. Mikalojaus Akelaičio iniciatyva lietuviai rūpinosi įsteigti savarankišką "Paryžiaus lietuvių draugystę ŽELMENĮ". "Želmuo" kurį laiką buvo kaip ir lenkų tautinės sąjungos lietuviška draugija, bet nuo 1896 m. ji visai nuo lenkų atsiskyrė ir tapo nepriklausoma.

"Želmens" draugijos tikslas buvo "suvienyti bendram darbui išblaškytus Prancūzijos lietuvius, kad išsaugotų gimtąją kalbą ir visuomenę". Nariu galėjo būti kiekvienas lietuvis arba lenkas, arba rusas — lietuvių bičiulis, pripažįstąs draugijos programą. Svarbus draugijos uždavinys buvo teikti nariams pagalbą ir moralinę bei materialinę paramą ligos ir nelaimių atveju. Lėšas draugija rinko, mokant nario mokestį (50 centimų kas mėnesį). Studentai nuo mokesčio buvo atleisti. Nariais galėjo būti emigrantai ir jų palikuonys, gyvenę ne tik Prancūzijoje, bet ir kitose Vakarų Europos valstybėse. Nariai, gyvenę ne Paryžiuje, buvo atleisti nuo privalomos pareigos kas mėnesį kartą dalyvauti visuotiniame susirinkime. Draugijos valdyba (iždininkas ir sekretorius) buvo renkama vieneriems metams.

Nuo 19-to šimtmečio pabaigos aktyviausi "Želmens" draugijos nariai buvo Geršinskių šeima. Henrikas Geršinskis (1848—1930) baigė Prancūzijoje mediciną ir gydytojavo, jo sūnus buvo meno istorikas (mirė 1911 m.). Jų namai buvo lietuvių susirinkimo vieta.

"Želmuo" 19-to šimtmečio pabaigoje palaikė ryšius su Lietuvos socialdemokratų partija Vilniuje, gaudavo lietuvių ir lenkų kalba nelegaliai jos leistus laikraščius ir literatūrą. Draugija palaikė ryšius ir su Mintaujos, Šiaulių gimnazijų jaunimu, išleido "Lietuvių kalbos vadovėlį". 1896—1902 m. "Želmen" dr-jos sekretorium buvo dailininkas Pranas Žitkevičius (gimęs 1870 m. Kviklėnuose, Panevėžio apskr., miręs 1917 m. Krinčine, Biržų apskr.), jis buvo ir vienas pirmųjų lietuviško skyriaus 1900 m. pasaulinėje parodoje organizatorių.

Draugija turėjo savo biblioteką ir iš išlikusio inventorizacinio sąrašo, daryto 19-to šimtmečio pabaigoje, matyti, kad joje buvo 215 knygų ir turtingi įvairios periodikos komplektai. Iš 228 inventorizacinio sąrašo pavadinimų 74 pavadinimai yra lietuvių kalba.

Biblioteka gyvavo iki pirmojo pasaulinio karo ir pradžioje nuomavo kambarį lenkų demokratų sąjungos skaitykloje. Vėliau, kai "Želmens" iždininke buvo išrinkta M. Geršinskienė, biblioteka buov perkelta į Geršinskių namus. Kai kurie bibliotekos rinkiniai, ypač lietuviškos knpgos ir periodinių leidinių komplektai, buvo panaudoti 1900 m. Paryžiaus pasaulinėje porodoje, lietuviškame skyriuje. Išmirus Geršinskiams, bibliotekos likimas nebežinomas.

HIGH RATES

4.75% per annum on regular savings

INSURED

5.25% per annum on investment bonus

Savings Insured to $15,000.00

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

FRANK'S TV and RADIO INC.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ PADAVIMAS IR TAISMAS. TAIPGI ORO VĖSINTUVAI IR SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

Kas tik turi gerą skonį,
viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875
Vedėjas — J. LIEPONIS
Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val. iki 6 val. vakaro
Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5 val. popiet

Highest Rates on Savings

At Standard Federal Savings your savings earn at the highest rate paid by any savings institution in Chicagoland.

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $15,000

Chartered & Supervised by an Agency of the United States Government

4 3/4% PER ANNUM, CURRENT RATE

PASSBOOK SAVINGS

Earnings are added and compounded four times a year. 4.75% compounded quarterly is 4.83%. Build your savings with a passbook account. Develop the habit of saving regularly.

5 1/4%

6 MONTH CERTIFICATES

Issued in minimum amount of $10,000 and larger amounts in multiples of $1,000.

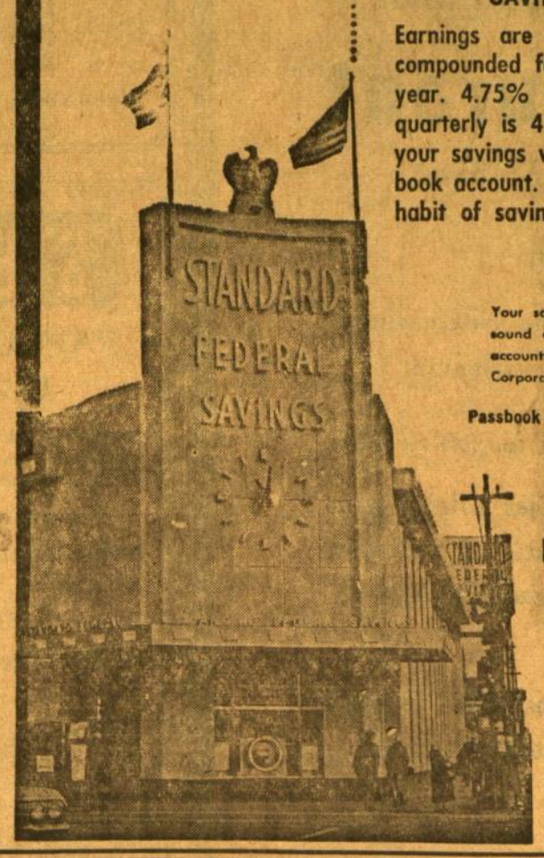

SAFETY ASSURED

Your savings are protected by our great strength in Reserves, our sound assets, our careful operating policies and by insurance of accounts to $15,000 by The Federal Savings and Loan Insurance Corporation, a Permanent Agency of the U.S. Government

Passbook Savings in by the 10th of the Month Earn from the 1st.

ASSETS OVER $125,000,000.00
RESERVES and SURPLUS OVER $10,500,000.00
Over 2 times legal requirement

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue • Chicago, Illinois 60632 • Phone VI 7-1141
OPEN MON. and THURS. 9 to 8; TUES. and FRI. 9 to 4
SAT. 9 to 12 Noon; WEDNESDAY—CLOSED

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE
5515 S. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
JUNE - BIRŽELIO MĖN. 13, 14 ir 15 D.D.

COEUR DE FRANCE GRANDE FINE CHAMPAGNE COGNAC	Fifth	$4.29
BARON VON KLUEG V.S.O.P. IMPORTED GERMAN BRANDY	Fifth	$3.98
MONNET V.V.L. IMPORTED COGNAC	Fifth	$4.29
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P	Fifth	$4.89
RICCADONNA IMPORTED VERMOUTH dry or sweet	30 oz. Bottle	$1.49
SABER Imported Portugal Carbonated ROSE WINE	Fifth	$2.19
IMPORTED FRENCH ST. EMILION 1964 Vintage WINE	Fifth	$1.79
ROYAL CANADIAN 6 Year Old 86 Proof CANADIAN WHISKY	Fifth	$4.69
IMPORTED JAPANESE PLUM WINE	Fifth	$2.49
PABST BLUE RIBBON BEER Case of 24—12 oz. cans	Case	$3.59

NAUJI LEIDINIAI

— **AIDAI, 1968 m. gegužės mėn. Nr. 5.** Mėnesinis kultūros žurnals. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuviai tėvai pranciškonai. Metinė prenumerata $7.00. Administracijos adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N.Y. 11221.

Žurnalas, planuodamas plačiau supažindinti savo skaitytojus su viena įdomiausių moderniųjų laikų asmenybių — prancūzų Pierre Teilhard de Chardin SJ, žada savo puslapiuose pateikti visą eilę straipsnių, aptariančių Chardino raštų mintis įvairiais atžvilgiais. Tad, anot redakcijos: "Šiame numeryje kun. dr. Celiešius apžvelgia Teilhard'o mąstyseną, akcentuodamas jos nesikirtimą su Bažnyčios mokslu, Dr. J. Jakštas analizuoja Teilhard'o minties istorines implikacijas. Vėliau kritinį Teilhard'o vertinimą yra pažadėjęs prof. A. Maceina ir dr. T. Žiūraitis, OP. Tebūnie tai paskata ir lietuviškajai visuomenei giliau susidomėti Teilhard'o žvilgsniu į žmogų ir Dievą".

Du naujų "Aidų" puslapiai skirti žymiausio devyniolikto šimtmečio pradžios italų poeto Giacomo Leopardi eilėraščiams. Juos meistriškai iš italų kalbos išvertė A. S. N. Apie nepoetą Bradūną rašo Kęstutis Keblys. Dr. Pranas Skardžius pradeda straipsnį "Lietuvių kalbos dialektologija". Jį baigs kitame numeryje. Vladas Jakubėnas išsamiai aptaria šiemetinį Chicagos Lietuvių operos pastatymą — Beethoveno "Fidelio". Apie vaizdines mokymo priemones kalba Adelė Abromaitienė.

Apžvalginėje žurnalo dalyje minima Stasio Pilkos 70 metų amžiaus jubiliejus. Apžvelgiama Broniaus Budriūno kantatinė kūryba. Adolfas Vaičaitis rašo apie Vinco Jomanto skulptūrą. Skulptūrų nuotraukomis iliustruotas ir šitas žurnalo numeris. V. Vzg. vertina Astrausko skulptūros ir Juodvalkio fotografijos parodą Bostone.

Knygų skyriuje D. Šatas kalba apie lietuvių autorių knygas techniniėje srityje; V. Čižiūnas recenzuoja J. Stuko "Awakening Lithuania"; Ignas Malėnas pateikia elementoriaus "E" autoriaus savikritiką, o R. K. S. rašo apie tris biografines monografijas: M. Jankaus, kun. A. Staniukyno ir V. Endziulaičio.

— **LAISVĖS VILTIS. Moksleivių metraštis, 1967-1968.** Redaktoriai: Vytautas Beleška, Birutė Lieponytė ir Augusta Šaulytė. Redakcinė komisija: Vilija Bilaišytė, Daina Danilevičiūtė, Algimantas Viktora. Metraščio globėjas — Chicagos Aukštesniosios lituanistikos mokyklos direktorius Juozas Masilionis. Išleido Chicagos Aukštesniosios lituanistikos mokyklos tėvų komitetas. Leidinys didelio formato, gausiai iliustruotas nuotraukomis, 248 psl., tiražas 1000 egz., kaina $3.00. Viršelyje J. Zikaro Laisvės paminklas Karo muziejaus sodelyje, Kaune. Užsklandos Aldonos Kelmelytės, Birutės Lieponytės, Aldonos Radzevičiūtės, Augustos Šaulytės ir Dalios Šaulytės. Spauda švariai atlikta Galinda Press, Inc. 6802 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44103.

"Laisvės Vilties" redakcijos įvadiniame žodyje sužinome, kad tai jau devintasis, pamečiui šios mokyklos rūpesčiu išleidžiamas tokio pobūdžio metraštis. Dar džiugiau, kad metai po metų šitas metraštis vis labiau virsta kone visos Šiaurės Amerikos lituanistinių mokyklų metraščiu, jų mokiniams bendradarbiaujant savais raštais leidinio puslapiuos. Kaip iš mokyklos direktoriaus ir metraščio globėjo žodžio matyti, šį kartą "Laisvės Viltyje" bendradarbiauja lituanistinių mokyklų mokiniai iš tokių vietovių: Baltimorės, Brooklyno, Cicero, Clevelando (dvi mokyklos), Detroito, Lemonto, Los Angeles ir Toronto. Taigi, be pačios Chicagos Aukštesniosios lituanistinės mokyklos, metraštyje, kaip jo puslapių dalininkės, bendradarbiauja dar 9 mokyklos. O tai jau yra didelis, bendrąjį darbą apjungiantis dalykas. Tokie kasmet išleidžiami metraščiai, be abejo, turi nemažos reikšmės šiandien ugdomajam jaunimui, tačiau tokių metraščių amžius nesibaigs vien tik su išėjimo metų data: čionykščio lituanistinio švietimo raidoje jie turės ir kur kas ilgiau išliekančios, istorinės reikšmės.

Pats metraščio temų turinys leidinyje paskirstytas į šiuos skyrius: Lietuva, Lietuva, tu kaip saulė gyva, Mokykloje ir stovykloje, Gamtą bestebint ir su gyvulėliais bendraujant, Mūsų rūpesčiai ir svarstymai, Gražu keliauti. Šių temų rėmuose rašantieji paberia gana gyvai parašytų straipsnelių, apybraižinių beletristinių bandymų. Tačiau literatūrinė pusė šiek tiek nukenčia, kai eilėraščių beveik nėra. O tuo tarpu moksleivio amžius yra kaip tik toks, kuriame daugelis bando rašyti ir rašo eilėraščius. Ateityje visiems metraščiu besirūpinantiems į šitai reikėtų atkreipti didesnį dėmesį.

— **LAIŠKAI LIETUVIAMS, 1968 m. gegužės mėn. Nr 5.** Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja Kęstutis Trimakas, SJ. Metinė prenumerata $4.00. Adresas: 2345 West 56th St., Chicago, Ill. 60636.

Duodamas net trijų spalvų viršelį, papuoštą Z. Sodeikienės piešiniu — kolažu, naudodamas net kelių rūšių spalvotą popierių, talpindamas pirmarūšes nuotraukas, naujasis žurnalo numeris daro labai malonų estetinį įspūdį. Šį kartą, atrodo, turinyje daugiausia dėmesio skiriama jaunimo problemai. Tad ir pirmųjų straipsnių temos yra šios: Lietuviai studentai, Jaunimas nepasto viame pasaulyje, Kaip jaučiasi šių dienų jaunimas? (Jie vieniši, ieško meilės ir neranda prasmės), Hippies — pasaulio keitėjai ar keistuoliai? A. Nakas aptaria "Fidelio" mūsų scenoje. Prel. M. Krupavičius pažeria atsiminimų pluoštą. Gi apie Stalinaitę — Svetlaną Alilujevą rašo dr. Jonas Grinius. Neblogas ir poezijos derlius: Laima Švėgždaitė, Augustinas Tijūnėlis, Kęstutis Gaidžiūnas ir Mirga Pakalniškytė.

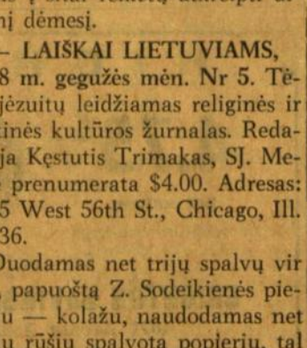

Metraščio "Laisvės Viltis" viršelis

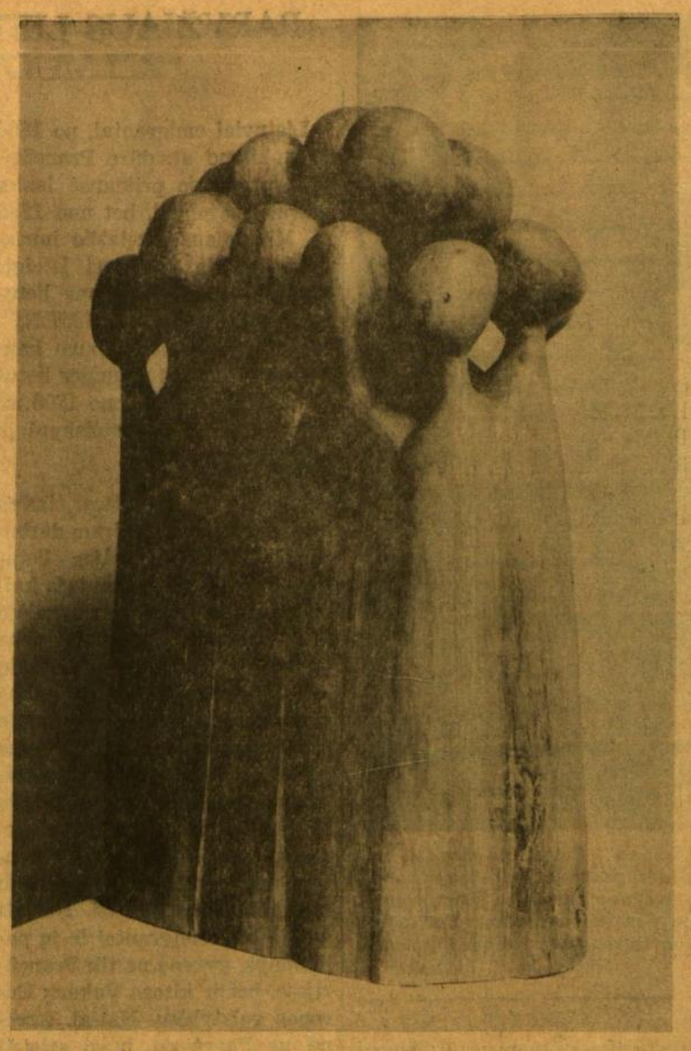

Antanas Mončys — Grupė

— **Šv. Rašto vertimo gudų kalbon jubiliejus.** Šiemet sukanka 450 metų, kai Vilniuje gyvenęs gudų gydytojas dr. Franciškus Skorina išvertė ir išleido pirmą Šventojo Rašto laidą gudų kalba. Šios sukakties proga Romoje Rytų instituto buvo surengtas minėjimas, kuriame paskaitą apie dr. Skorinos gyvenimą ir darbus skaitė Tėvų marijonų vadovas, gudų vyskupas Česlovas Sipovičius MIC. Paskaitininkas nurodė, kad Skorina, gimęs 1490 metais Polocke, daugiausia gyveno ir veikė Didžiojoje Lietuvos kunigaikštijoje. Užsimojęs "savo broliams gudams" duoti Šv. Raštą, jis senąją cerkvinę kalbą ištaisė ir padarė suprantamą gudams. Įsigijęs savo spaustuvę Prahoje, 1517-19 metais jis išleido 23 Senojo Testamento leidinius, pavadintus bendru "Rusų Biblijos" vardu. Nuo 1524 metų dr. Skorina savo darbą tęsė Vilniuje įkurtoje savo spaustuvėje, išleisdamas Naująjį Testamentą bendru "Apaštalo" vardu. Gražiai išleistos dr. Skorinos Šv. Rašto knygos turėjo nemažos įtakos tolimesniam spaudos vystymuisi Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje ir apskritai Rytų Europoje.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus.
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

Foto V. MAŽELIS
- vestuvės: **spalvota** ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
- portretūra
- meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Automobilio nelaimės atveju skambinkite
(In case of accident, call)
COUNTRY AUTO REBUILDERS
GR 6-7777 24 hour towing service
Karoserijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir smulkūs pataisymai

FRONT WHEEL ALIGNMENT — WHEEL BALANCING
BODY AND FENDER WORK
PAINTING, MECHANICAL REPAIR
2423 W. 59th St., Chicago, Ill., 60629
Savininkas — MIKAS ČESAS

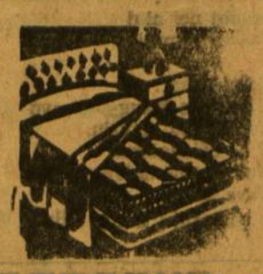

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ĮSTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
4¾% Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. ..... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-8998

MOVING
perkrausto baldus iš arti ir toli.
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629, Tel. RE 7-7083

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams skelbimų rėmai ir metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginiai 7-7258 59

Mes mokame **5¼%** ant visų taupymo certifikatų per annum
MINIMUM SUMA $5,000.00
MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
August Saldukas
Chairman of the Board

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd. Tel. 581-4111

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.
Valome, ištepame, suderiname, Pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — **Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.**
B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Norėdami geriau aptarnauti mūsų gausius klientus, perėmėme dar vieną restoraną Oak Lawn mieste. Galite būti užtikrinti, kad turėsite skanius valgius, skubų patarnavimą, kaip ir mūsų pirmame restorane. Kviečiame ir lauksime jūsų atsilankant.
Kilty's Restaurant
4545 West 95th Street, Oak Lawn, Illinois
(2 blokai į rytus nuo Cicero Avenue)
Telef. — GArden 4-5800
Jauki atmosfera — skanūs valgiai — skubus patarnavimas
VESTUVĖMS IR BANKETAMS YRA PRIVATŪS KAMBARIAI
NUO 10 IKI 800 ASMENŲ.
Atdara kasdien nuo 8:30 val. ryto. Sekmad. ir šventad. nuo 1:00 val. popiet.
STEVE GIANAKAS, Artesian restorano įsteigėjas kviečia visus lietuvius dabar lankyti KILTY'S restoraną, kol bus atstatytas ARTESIAN restoranas. Atstatymo darbai jau pradėti ir tikisi atidaryti rpgsėjo mėnesyje.
St. Gianakas dėkoja visiems lankytojams, kurie pareiškė užuojautą dėl ištikusios nelaimės - gaisro, Artesian restorane.

STEIN TEXTILE CO.
PAPUOŠKITE BUTĄ NAUJOMIS UŽUOLAIDOMIS.
Įsigykite urminėmis kainomis iš tūkstančių jardų užuolaidoms dekoratyvinių medžiagų, ne iš mažų pavyzdžių, bet iš didelių ritimų: damasko, brokados, "boucle's" ir "fiberglass".
PIRKSITE NEBRANGIAI IR GAUSITE DOVANĄ.
STEIN TEXTILE bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylons, taffeta, aksomo, ANGLIŠKŲ MEDŽIAGŲ paltams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas.
616 W. Roosevelt Rd., Chicago 7, Ill., HA 7-3737
Atdara kasdien ir sekm. 9:15 v. r. iki 5:30 vak. Pirmad. uždaryta.
Nemokama vieta mašinoms pasistatyti už kampo į šiaurę Jefferson Street — Chernin's aikštėje.

Perskaitę Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

„PRADALGIŲ" PLOČIAI IR VERTĖ

Ketvirtąją ir kitas pradalges vartant

P. SVILIUS

Labai suprantamas kiekvieno noras gauti visa, kas geriausia. Mes ieškome paties geriausio daikto, paties gražiausio ir tvirčiausio drabužio, patogiausių namų ir su pagarba ne vienus jų vadiname rezidencijomis. Ne retas stengiamės tobulinti ir savo asmenį moraline ar kultūrine prasme. Todėl labai suprantamas noras ir dvasinėse vertybėse gauti visa, kas geriausio ir vertingiausio. Tačiau jei fabrikai išleižia milijoninį skaičių puikiai pagamintų automobilių, tai poetas negali sukurti nė keliasdešimt vienodai vertingų eilėraščių, nekalbant kad jau visas būrys kūrėjų būtų tiesiog paties aukščiausio lygio. Taip yra gyvenime ir taip bus, nes ir Donelaitis nebuvo vienas savo laikotarpyje lietuviškai rašęs, buvo jų daug, o tik jis vienas išliko. Literatūra negali būti tik vienų genijų, tokios nie kur nebuvo, nebus ir lietuvių tarpe, nors mes ir labai to norėtume. To gyvenimo diktuojamo logiškumo turėtume paisyti, vertindami ir visus kolektyvinius leidinius, kokius reikia laikyti ir Nidos leidyklos leidžiamas, K. Barėno redaguojamas "Pradalges".

"Ketvirtoji pradalgė"

Šiuo metu mus pasiekė jau "Ketvirtoji pradalgė" ir yra pažadų, kad jų bus daugiau. Visuose tomuose dalyvavo gal šimtinė tų pačių ar skirtingų autorių, su įvairaus gerumo kūriniais. "Ketvirtoji pradalgė" tuo požiūriu gal ir nedaug skiriasi nuo pirmųjų, išskyrus tai, kad šiame tome didelę dalį užima atsiminimai apie Putiną ar Nelę Mazalaitę, kaip trečiajame tome apie kitus mūsų autorius. Ir tai nieko stebėtino, nes amerikiečių literatūroj atsiminimai nukonkuruoja net ir labai gerai parašytus ir įdomius romanus. Atsiminimų literatūra turi labai gerą paklausą, tad nenuostabu, kad ir lietuvių skaitytojas yra panašus. Ypač jei atsiminimai yra gerai literatūriškai parašyti. Tai rodo eilė pavyzdžių. Su dideliu malonumu skaitėme Santvaro atsiminimus praėjusiame tome, lygiai taip pat malonu skaityti jo atsiminimus apie Putiną. Tiesa, gali kai kam atrodyti jie kai kur per smulkmeniški, tačiau juk valdiškų poeto aptarimų mes jau daug turėjom. Mums tos visos smulkmenos yra kaip tik įdomios, ryškinančios patį žmogų, nes šiaip dažnai kūrėjas taip nužmoginamas, kad atrodo, jog jis niekur ne dalyvavo, o vis dėlto prezidiume sėdėjo. Toks negyvenimiškas pristatymas žmonių yra jų išvietinimas iš visuomenės. Be abejo, labai jau asmeniškų detalių iškėlimas nėra perdaug malonus, jis vengtinas, tačiau tokių įvykių, kuriuose dalyvavo daugiau asmenų, detalus aprašymas yra įdomus ir tuo pačiu nieko nežeminąs. Gal ir galėjo kai kur, kai ką S. Santvaras ir apie Putiną kol kas dar nutylėti, tačiau iš esmės atsiminimai yra įdomūs, nesvarbu, kad kartais į juos ir savo asmenį labai įjungia, bet be to juk ir atsiminimų nebūtų kaip rašyti.

Atsiminimų epizodą apie Mazelaitę duoda ir O. Audronė. Prie atsiminimų skirtini ir pasakojimai apie vysk. M. Valančių. Tame pačiame tome yra ir Mazalaitės novelė "Paskutinės durys". Tai, be abejo, viena geriausių autorės novelių. Beletristė vaizduoja šėtoną, pavergtoj Lietuvoj gundantį kunigą, ir tačiau visa tai realu ligi šiurpumo. Panašių šėtono gundymų yra ir Kazantzakio angliškai išleistame romane "The Fratricide" (Brolžudystė"). Ir pas abu autorius visa tai nors ir panašu, tačiau drauge ir kažkaip įdomiai skirtinga. Iš novelių gana gerą, kaip ir anksty vesniame tome, pateikia mažai girdėtas autorius E. Cinzas. Tai puikus beletristas. Ir net gaila, kad "Pradalgių" redaktorius tiek maža duoda apie jį žinių. Novelę duoda savu laiku "Literatūros Lankų" gerai įvertintas Č. Grincevičius. Tiesa, šį kartą ji menkesnio lygio, negu esame įpratę matyt, tačiau novelė vis dėl to pajėgi nuvesti mus į realų vaikystės pasaulį. Naujos tematikos įdomią novelę duoda ir J. Švaistas. Gana apstu poezijos, kuri yra labai jau nevienodo lygio, ir kaip tokia, gal yra pati silpniausia "Ketvirtosios pradalgės" vieta. Kažkaip net gaila, kad mūsų literatūros karalienė —poezija šį kartą pasirodo kažkaip labai jau kukliai. Yra ir literatūrinės kritikos straipsnių. Pr. Naujokaitis aptaria N. Mazalaitės kūrybą. J. Gliauda rašo apie A. Kairio "Višiukų ūkio" nepaprastybę, A. Šešplaukis apie Šekspyro atgarsius B. Sruogos kūryboje. J. Tininis duoda santraukas pasaulio rašytojų pasisakymų apie dabartinį romaną. Visi tie straipsniai vertingi ir įdomūs. Įdomios ir smulkmenos apie autorius, tikriau literatūriniai anekdotai, išspausdinti "Brūkšniais" pavadintame skyrelyje. Tai nėra nuo kokio literatūrinio bokšto nužengimas žemyn, o kaip tik atskleidimas smulkmenų, kurios ne vieną skaitytoją paragins pažiūrėti į ten minimus autorius ir paskaityti jų kūrinius.

Per daug ar per mažai

Į tomą sudėta apsčiai įvairios kūrybos. Ir eilinis, o ir neeilinis Nidos knygų klubo narys viską perskaitys. Ir tai, be abejo, padeda klubui stovėti tvirčiau finansiškai, padeda išleisti ir tai, ką ne visi Nidos klubo nariai mielai priima. "Pradalgės" yra storos. Gal tikrai jos galėtų būti kiek ir plonesnės? Puikus rašytojas ir geras kritikas K. Barėnas lengvai gali sumažinti kai kurių autorių kūrinių skaičių ir tai visiems būtų geriau. Šiaip jau niekada literatūrine verte nebus visi kūriniai lygūs, nes atrodo, kad paprašyti autoriai kartais atsiunčia tokius kūrinius, kurių jie pa-

(Nukelta į 4 psl.)

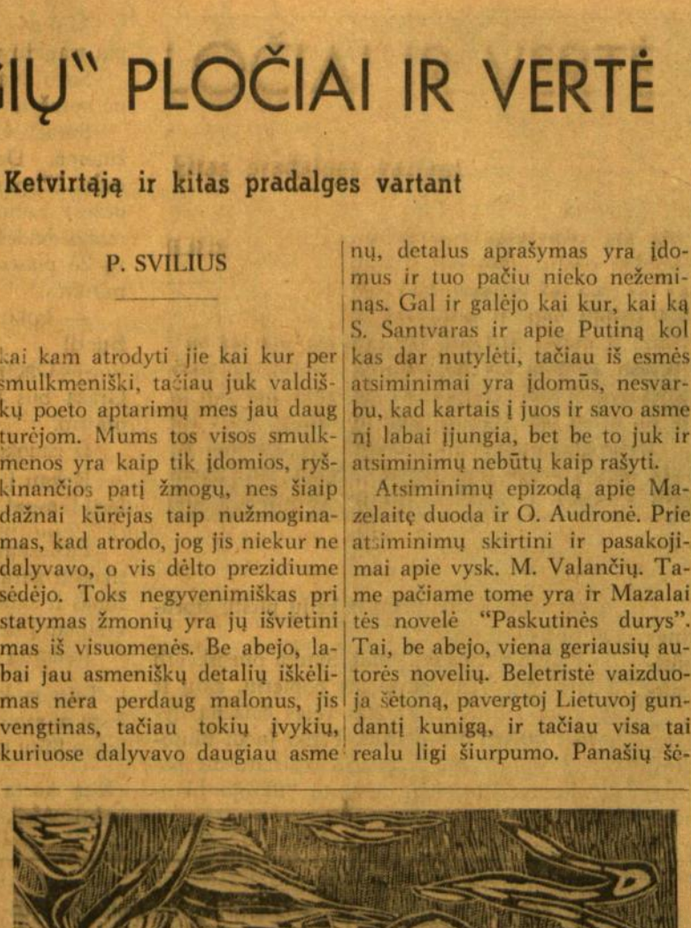

Magdalena Stankūnienė — **Atsisveikinimas** (lino raižinys)

Iš šiuo metu vykstančios parodos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, 4012 Archer Ave., Chicagoj. Galerija atdara kasdien nuo 1 val. iki 4 val. 30 min. popiet. Paroda uždaroma birželio 27 d.

Nuotrauka V. Maželio

Leonardas Andriekus

ATEIK IŠ RYTMEČIŲ ANGOS

VYTAUTO DIDŽIOJO GODOS

Visom dangaus galybėm pažadėjau
Tave parvest
Į karalienės sostą
Garbės takais.

Stebiuos, kaip mano kaulų
Žvaigždynai nesutriuškino,
Naktis neišsiurbė
Akių šviesos —
O Dieve, kokios sunkios buvo nakties lubos
Kokia tiršta palubyje tamsa! —
Tai nakčiai atlaikyt
Reikėjo būti Samsonu.

III

Atmink naktis
Sapnų pilį,
Žvaigždes,
Atklydusias į ežerą.
Visa pilis ant Dievo klystžvakių ilsėjos,
Tik mes ilgėjomės vėluojančio sūnaus
Iš pustuštės
Žvaigždžių buveinės.

Bangos atodūsy,
Švendryno kuždesy
Girdėjome sūnaus žingsnius,
Ir užkvietėm žvaigždes giedot lopšinių,
Kai tik jisai,
Aušrinės vedamas,
Nužengs sidabro lopšin.

Bet jis nenužengė,
Sapnai užduso,
Pilis įbrido liūdesin —
Mes, be vilties žiūrėdami į margą dangų,
Kas naktį kaltinom aušrinę,
Kam ji praganė
Vieną klystžvakę.

IV

Kol tu buvai,
Man sekėsi,
Kai tu iškeliavai,
Nelaimės apgulė —
Atsimenu, dangaus angoj stovėdama,
Ir maldomis aprūpinti prašydama —
Sakei: Ateina
Juodos dienos.

Kai kas tave
Net burtininke laikė,
Ir stengės dovanom
Malonę įsigyt —
Tu mum visiem šioj apgaulų gadynėje
Buvai sesuo gerųjų laumių,
Kurių malonėmis
Didžiuojas upės.

Ir aš didžiuojuosi
Tave mylėjęs,
Nelaimių apgultas, šaukiu:
Ateik iš rytmečių angos —
Jau vakaro varpai, maldas išskambinę,
Kaip kovarniai, išsiplasnoję, ilsisi,
Tiktai dvi žvaigždės
Negali užsimerkt.

SAVO KARALIENEI

I

Nebuvo gėdos
Man tave parodyt
Karaliam, imperatoriam ir vyskupam —
Iš tavo veido nuolat šypsnis pylėsi
Į visą mano viešpatystę,
Kaip auksas pilasi
Iš pilnaties
Į visą naktį.

Kai tu šypsojaisi,
Mes nejautėm nakties —
Naktis mums buvo, lyg gėlėm ir medžiam
Nešanti dangaus paguodą motina.
O meilės pilnatie,
Baugioj gyvenimo nakty,
Kai tu šypsojaisi,
Mes buvom gėlės,
Buvom medžiai!..

Tuomet nebejautėm,
Jog rankos kruvinos,
Liežuvis apvilktas melu.
Galingas tavo šypsnis kėlė mus
Nuo kūniškų piktybių lig žvaigždžių,
Ir buvo mano viešpatystė
Auksinė pilnatis.

II

Maniau, jog ta naktis
Mane sutriuškins,
Kai tu kalėjime likai.
O Dieve, kokios sunkios buvo žvaigždės,
Kokia tiršta pažvaigždyje tamsa!
Stebiuos, kaip aš pakėliau
Tą baisų dangų.

Ant mano lūpų
Degė tavo pabučiavimas,
Širdy kraujavo
Išverktas Sudiev —
Tą naktį po sunkių žvaigždžių našta
Verksmingo atsisveikinimo sopuly
Buvau gyva žaizda.

Iš kiekvienos dangaus kertės
Girdėjos priekaištas:
Tu savo meilę mirčiai palikai.
Aš, bėgdamas pirmyn ir grįždamas atgal,

IŠILGAI AFRIKOS

Kazys Almenas

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

7. WADI - HALFA: DULKĖS, SAULĖ, SMĖLIS IR BIUROKRATAI

1968. IV. 13

Bet kokiame padoresniame žemėlapyje Wadi-Halfa turėtų būti atžymėta. Ką gi, žemėlapių spausdintojai nori sudaryti pirkėjui iliuziją, jog jis už savo pinigus perka informacijas, o ne tuščią popieriaus lakštą. Be Nilo mėlynos linijos ir be minėto Wadi-Halfa šis galas Nubijos dykumos būtų jau perdėm tuščias. Ir geriausius norus turint, nuo Aswano 300 km. į šiaurę ir iki Abu - Hamed — 370 km. į pietryčius nėra ko žymėti. Nėra absoliučiai ir visai. Nebent norėtum toje vietoje nupiešti kelias smėlio kopas monotonijai paįvairinti.

Užtai ir būna atžymėtas Wadi-Halfa žemėlapio paįvairinimui, o gal ir kaip miražo pavyzdys. Nes Wadi-Halfos tikrovėje nėra. Bent tikrai toje geografinėje vietoje nėra nieko, ką bet kokia prasme būtų galima vadinti miestu. Nėra namų (anei vieno), nėra gatvių, nėra skvero, nėra nei medžio, nei krūmo, nei bet kokio žalio daigo ar lapelio. Yra tuo tarpu tuzinas iš cukrašvendrių, senų durų ir iš apelsinų dėžių lentelių sukaltų vištidžių (ne vištoms, žinoma), yra bent šešios beduinų palapinės, gal tiek pat kupranugarių ir neįmanomi kiekiai slopinančiai, deginančiai slogios saulės, dulkių ir smėlio.

Tai yra Wadi-Halfa, kurioje beveik per tą priežodišką plauką nepraleidau keturių dienų. Ir kaip to neįvyko, yra tema šios atkarpos.

Taigi, Wadi-Halfa. Duotas vietovės aprašymas visiškai tikslus, nors čia spirginantį karštį tegalėtų aprašyti nebent Dantė, ir vis vien objektyvumo dėlei reikėtų pasakyti, jog dar ne taip seniai (prieš 2 metus) apie Wadi-Halfą būtų buvę galima šį tą ir daugiau parašyti. Buvo tame miestelyje bent viena mečetė. Viena tikrai buvo, nes paskutinėje dalyje kelionės iš Schelal į Wadi-Halfą praplaukėme tą vietą, kur kadaise šis miestelis stovėjo. Iš vandens, lyg koks vienišas pirštas, kyšojo mečetės minaretas. Savotiškas tai vaizdas. Plauki tris dienas naujuoju Aswano užtvankos ežeru, žiūri į Nubijos dykumos kalnus, tokius pilkai monotoniškai nykius, jog Rangerio nufotografuotas mėnulio paviršius palyginti atrodo daug įvairesnis... ir štai staiga vienoje vietoje, taip pat nykioje kaip ir kitos, kyšo sau minaretas iš vandens. Wadi-Halfa nukelta 20 km į dykumą, nes ežeras dar turės plėstis, ir gal tada miestukas ir stovės ant kranto, bet dabar jo visai nebuvo matyti. Netoli nuo išnirusio minareto stovėjo prie kranto pririšta barka. Tai buvo muitinė, nes iš Egipto įplaukėme į Sudaną. Pririšome savąją barką prie anos 10-tą valandą iš ryto. Muitininkai atbildėjo per dykumą apie 11-tą, keldami sūkurį dulkių savo sunkvežimuku.

Bet pirma reikia bent trumpam grįžt prie kelionės.

Kas nori nuo Aswano keliauti tolyn į pie-, tus, turi dvi galimybes: kupranugariais (14 dienų) arba Nilo barkom (3 dienas, nes kažkodėl naktim neplaukiama). Aš su savo "Mažiuku" esam pripratę prie tempo, tai pasirinkom greitesniąją prriemonę. Kelionė iš ties maloni. Miegi tiesiai denyje, pasiklojęs savo išvyniotą turbaną ant supleišėjusių lentų. Kas turbano neturi (aš turiu), gali pasikloti ir švarką. Keliavome apie 3 tuzinai arabų, kurie vežėsi neįmanomai margą mantą, vienas prancūzas pakeliui į Asmarą, na ir aš su "Mažiuku".

Kalbos apie tą "Mažiuką" norėjau kiek galima ilgiau išvengti, Bet, kaip matau, šioje atkarpoje jau reikės pristatyti ir savąjį "Mažiuką", kitaip neišeina. Tai motociklas Motto Cruzzi firmos. "Mažiuku" vadinu jį užtai, kad sveria tik 60 kg. Ir tuo matu mus abu paėmus, jis yra aiškiai ir nemažą kilogramų skaičių už mane "mažesnis". Kol kas jo neminėjau, nes kas tik išgirdo, jog žadu mažu motociklu važiuoti išilgai Afrikos, vadino mane, švelniai kalbant, varijotu. Girdėjau pranašysčių, jog mane su visu motociklu liūtai suės, raganosiai užsimanys įsūnyti, liūtai praris, smėliai užpustys, negriukai orą iš padangų išleis. Atitinkamai įbaugintas, tad ir nesigyriau. Bet štai nuvažiavome kartu, (čia rašau iš Khartoumo) jau daugiau kaip 2600 km iš kurių apie 300 km plaukėme, 400 per dykumą nuo Wadi-Halfa iki Atbara važiavome traukiniu. Kol kas skųstis savuoju "Mažiuku' negaliu: duoda jis man judėjimo laisvę, niekad be jo nepamatyčiau viso to, ką mačiau, na ir jis lengvai pakraunamas, reikalui esant, ir ant mažo laivo ir ant traukinio vagono grindų. Yra, žinoma, ir sunkumų.

Būtent:

Atbildėjo dulkių sukūryje per dykumą didžiosios Sudano valstybės muitininkai, žaliom uniformom, antspaudais ir popierių blankais apsiginklavę. Vyrai visi aukšti. Aplamai, sudaniečiai yra stebėtinai aukšti žmonės. Išdžiūvę, tokio blizgančio ebony medžio juodumo, jog Carmaichel prieš juos atrodytų tik blankiai pilkas. Mandagūs, nieko nepasakysi. Du iš jų kalba neblogai angliškai. Vienas iš anų man net suteikė pirmenybę, išskyrė iš visų triukšmingųjų bendrakeleivių, kurie, pamiršę savo tris dienas trukusį nepajudinamą letargiškumą, dabar visi iš karto norėjo patekti į šį, nelabai jau svetingai atrodantį, Sudaną.

Pirmiausia buvau paklaustas: ką turiu registruojamo?

Sakau: foto aparatą ir mažą motociklą.

Schelal prieplauka. Prie kyje mano "Mažiukas".

Už motociklą, girdi, reikės užmokėti užstatą, bet nebijokit, Sir, kai apleisite Sudaną, tai jums bus užstatas grąžintas.

Šį reikalą jau iš anksto žinojau, tai nebuvo ko nustebti.

— Tvarkoj, — sakau, — kiek reikia mokėti, ir tuoj viską atliekame.

— Prašau palaukti penkias minutes, Sir. (Sic! Pažodinis vertimas). Mes tuoj paskambinsim į Khartoumą ir sužinosim tiksliai.

O jau buvo 11-ta valanda. Darėsi visai padoriai karšta. Aš, išgyvenęs Lenkijoje dvejus metus, puikiai žinau, jog tokiuose kraštuose penkios minutės reiškia laiko tarpą tarp pusės ir vienos valandos. Tvarkoj, atsakiau. Susiradau kiek labiau nuo saulės apsaugotą kampą ir ramiai sau sekiau, kaip Sudano valstybės atstovai rungiasi su mano bendrakeleiviais arabais. Iki smūgių nepriėjo, bet verksmo ir dantų griežimo tai buvo labai apsčiai. Šluostydamiesi tiesiog lašais nuo juodai blizgančių kaktų varvantį prakaitą, sudaniečiai su tikru entuziazmu knisosi gilyn į, atrodė, dugno neturinčius arabų ryšulius ir plačius odinius, kupranugariams apkrauti pritaikytus maišus. Su pasitenkinimu nusprendžiau, jeigu visa tai keliauja į Sudaną, tai ten jokių trūkumų nebus, žinoma, už atitinkamą kainą.

Atėjo dvylikta, ir nusprendžiau, jog penkių minučių terminas turėtų būti pasibaigęs. Susiradau "manąjį" muitininką.

— Sir, — sakau, — kaip ten su ta informacija iš Khartoumo?

— Ką? —sako šis, šluostydamasis prakaitą. Juodas veidas atrodo net nustebęs. — Dėlei ko?

— Na, — sakau, — dėlei to motociklo. Jis visai mažas, tik 60 kg., kaip su juo?

— Ach, taip! Palaukite prašau tik penkias minutes, Sir. Mes skambinam į Khartoumą...

Ir jis vėl nusisuko prie šalimais gestikuliuojančio arabo, lyg manoji problema būtų jau išspręsta.

(Nukelta į 4 psl.)

IŠILGAI AFRIKOS

(Atkelta iš 3 psl.)

Nieko, sakau sau, per karšta čia jaudintis. Palauksime ramiai.

Ir laukiau. Dar pusvalandį. Užkalbinau jį vėl. Muitininkas atrodė dabar tiesiog įžeistas.

— Penkios minutės, Sir... Mes...

— Jūs skambinat į Khartoumą, — pridėjau jam.

— Taip, Sir.

Dar penkiolika minučių. Artėjo pirma valanda ir karštis mirgėjo jau taip, jog darėsi kažkur paširdžiuos gleiviai saldu, ir galvoje skambėjo, lyg joje lėtai svimbtų tingios, didelės kamanės.

Pakartojau klausimą. Atsakymas tas pats.

— Tai kodėl neatsako tas Khartoumas? — sušukau. — Duokit man, aš skambinsiu!.. Kur tas... telefonas? — norėjau sakyti. Bet iš tiesų, padėties absurdas dabar pasidarė man jau aiškus. Dieve mano, koks vis dėlto naivus gali būti tas civilizuotas žmogus! Jie sako "skambinam", ir laukiu sau ramiai! Kur tas telefonas, ištiesų, kai ant nuogut nuogutėlio kranto testovi tik vienas sunkvežimis ir du asiliukai. Jokio telefono stulpo nematyti šioje tuščioje dykumoje, jokios vielytės.

— Kokio telefono? Kur tas telefonas? — rėkiau pribėgęs, peršaukdamas net arabus.

Jei manasis muitininkas buvo sumišęs, tai jis to visai neparodė.

— O, tai jūs.. — atsakė jis ramiai. — Jūs geriau pakalbėkit su tuo tenai... Jisai direktorius.

Dievulėliau, pats direktorius! Bėgte pribėgau. Nutvėriau už rankovės.

— Kaip bus su mano motociklu?

— Kokiu motociklu? — paklausė tas lyg niekur nieko.

Kokiu? Po pustrečios valandos laukimo!

— Mano motociklu!

— Ach, jūs turite motociklą? Mūsų krašto įstatymas toks, kad reikia mokėti užstatą.

— Ačiū, ačiū, labai ačiū už informaciją. Dabar sakykit, kokį užstatą...

— Taip... taip, užstatą... Tokios taisyklės. Žinote turiu rasti tam tinkamą blanką, ten bus parašyta...

Ir jis grįžta prie savo anksčiau pradėto darbo, prie laikrodukų, matyt — konfiskuotų, kilnojimo iš vienos krūvos į kitą.

— Kur tas blankas, Sir? — dar, valdydamas savo balsą, klausiau.

— Penkios minutės. Palaukite...

Laukiau. Dar po kelių raginimų jis paliko blizgančius laikrodukus ir labai jau nenoriai atsinešė savo portfelį.

— Atitinkamą blanką... — murma jis sau panosėje ir pešioja be tvarkos vieną po kito nutrintus apšepusius blankus iš portfelio, be jokios tvarkos kraudamas juos ant stalo. Nežiūri į tuos blankus jis iš viso. Ir vien tik iš ano judesių matyti, jog visa tai tik pantomima mano naudai. Nėra to blanko. Bet tame portfelyje tikrai nėra.

— Bet maždaug, tik apytikriai — koks bus tas užstatas?

— Kokios vertės tas motociklas?

— Gal šimtas dolerių...

— Tai gal 30 svarų.. Gal 20. Ar turite jūs tiek sudaniškų svarų?

— Neturiu! Iš kur aš dabar galiu turėti? Bet išsikeisiu!

— Ach, jūs neturit svarų? — lyg su tikru palengvėjimu atsakė muitininkų direktorius. — Tai nėra ko ieškoti kainos. Mes galim priimti tik svarus.

— Bet aš iškeisiu. Kur čia bankas?

— Bankas? Koks bankas?

— Na, Wadi-Halfoje gal. Arba jūs iškeisite. Aš turiu dolerių, markių...

Jis nusišypsojo. Pasakė kažką kolegai, tas irgi nusišypsojo.

— Nėra banko, ir mes negalime keisti...

— Bet juk draudžiama įsivežti į Sudaną sudaniška valiutą?!.

— Taip. Griežtai draudžiama.

— Ir čia prie sienos negalima išsikeisti.

— Negalima...

— Tai kaip aš galiu sumokėti užstatą?

— Nežinau... — atsakė tas kuo paprasčiausiai ir grįžo prie savo laikrodukų.

Taip paprastai ši scena, žinoma, nesibaigė. Yra gi vis dėlto ką vadinčiau esminis susipratimas tarp žmonių, bent banaliame, naiviame lygyje jis turi būti! Juoda turi būti juoda, ir visi turi su tuo sutikti. Ši padėtis buvo absurdiška. Ji buvo neteisėta. Mažų mažiausiai bent kaip pradžią dialogo. Gi šis žmogus turėjo gi suprasti, bent pripažinti, jog padėtis tikrai absurdiška. Bet jis nieko panašaus negalvojo

— Nešaukite ant manęs! — informavo jis mane įsižeidęs. — Jūs privalote būti mandagus. Aš jums taipgi esu mandagus. Tokios taisyklės, — mes tegalime priimti tik sudaniškus svarus..,

— Kurių negalima įsivežti!..

Jis truktelėjo pečiais. Buvo jau kur kas po antros, ir karštis tvinkčiojo kaip ištirpęs švinas. Vis dėlto šiaip taip susiėmiau. Durniau, sakiau sau, jis gi nori kyšio!

Priėjau jau su daug švelnesne mina.

— Sir, — sakau, — čia dešimt dolerių... Išleiskit tą motociklą ir...

— Ne, ne. Tik sudaniški svarai tepriimami...

— Na, tai valstybė... Bet... Štai dvidešimt...

Jis papurtė tvirtai galvą, tvirtai ir išdidžiai. Kyšio jis nepriima. Buvau visiškoje desperacijoje. Bandžiau kalbėtis su kitais. Siūliau net daugiau tų dolerių, siūliau markių. Nieko! Su absoliučiu abejingumu, su pilnu tikrumu savo teisėta pozicija, Alacho ir valstybės palaiminta, jie man vis atsakė: ne! Och, Dieve mielas, jei mums siunti bukus biurokratus, tai bent siųsk tokius, kurie kyšius ima! Šiaip gi boluos keliauninkų kaulai Nubijos dykumoje, sustos sukęsi valstybės ratai, tragedija bus visuotinė ir neišvengiama. Nepatepęs, nevažiuosi — sako patarlė. Ir čia ji įgavo puikiai visai naują atšvaistą. Išties. Amen.

Ir štai galas (nors dar toli iki galo) šios istorijos vis dėlto nulemiamas suktybės. Padėtis be išeities, reikia sukčiaus, šiaip esame vigor mortis pozicijoje. Sukčius buvau aš. Dar Šveicarijoje (juodoje rinkoje) buvau pirkęs 20 sudaniškų svarų ir įsisiuvęs juos į diržą. Tai kontrabanda! Ir, žinoma, nerodžiau jų muitininkams. Bet dabar buvau priėjęs liepto galą. Tebūnie kaip bus, sakau, ir ištraukiu tuos suglamžytus 20 svarų.

Buvo jau trečia. Traukinys, kurio nei ženklo nesimatė nuo krantinės, turėjo išvykti 3 val. 30 min.

— Čia! — sakau ir pakišu tuos svarus, kaip raudoną skudurą buliui, pareigūnui, po nosim. — Aš moku tą užstatą!

Truputį jis vis vien nustebo. Bet, mano nusivylimui, ne per daugiausia.

— Kur gavote tai?

— Iš draugo pasiskolinau...

Kvailas tai melas. Bet koks melas tokioje padėtyje nebūtų kvailas? O sudaniečiui tokio atsako, matyt, pakako. Atsiduso jis, praskėtė vėl tą savo portfelį ir pradėjo vėlek ieškoti to prakeikto blanko, kurio, mano giliu ir teisingu įsitikinimu, visai tenai nebuvo.

Aš bandžiau jį "įstriošinti". Be jis "nesistriošino". Dievulėliau, mano nervai jau tyvuliuoja, kaip tie karštyje kylantys įkaitusio oro verpetai. Sausos siūlės nėr. Prakaitas žliaugia. Sekantis traukinys eis tik už 4 dienų! Iki Abu Hamed 380 km gryniausios dykumos. Be kelio.

— Atrodo, nėr blanko, — pagaliau nusprendė valdininkas su matomu palengvėjimu.

— Tai kaip?

— Tai nieko...

— Betgi!.. Aš gi!.. Aš turiu važiuot!

Be abejo, dariaus čia tiesiog isteriškas.

— Be reikiamo blanko — ne!

— Bet raštinėj! — šaukiau jam. — Ar yra raštinėje?!

— Jūs būkit mandagus. Taip. Raštinėje turėtų būti... — sutiko jis.

Ne iš karto išvykom. Tame pasiutusiame karštyje, kur viskas vos krutėjo, dabar atrodė, lyg laikrodžio rodyklė įgavo sparnus. Pagaliau susėdom į sunkvežimį. Direktorius, žinoma, atsisėdo kabinoje, o mes mirtingieji (kartu su "Mažiuku") užpakalyje. Na ir pasileidom per dykumą! Ilgų metų linkiu tam nutrūktagalviui šoferiui, nors statistika kalbėtų, jog jis jų nesulauks. Po penkiolikos minučių trankymosi ir nardymo dulių debesyse, išniro ir Wadi-Halfa visoje jau aprašytoje nykumoje prieš mus. Net ir traukinys stovėjo už tų, į vištides panašių, lūšnų. Tikras, gyvas, garais šnypščiantis traukinys!

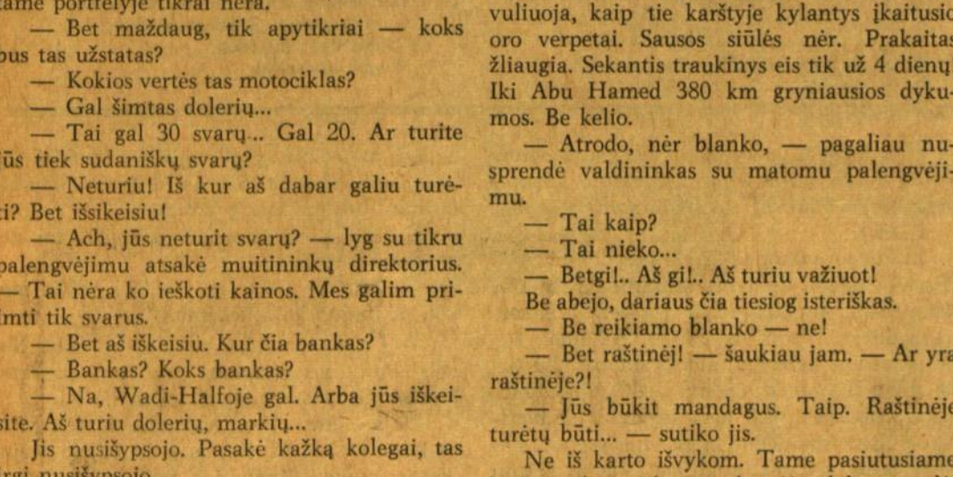

Žvilgsnis iš laivo į Wadi - Halfa prieplaukos krantą.

Wadi - Halfa prie plaukoje.

Bet, oi, kaip toli man dar buvo iki jo!

Kai mūsų civilizacija galutinai užsprings oficialių popierių krūvoje, aš kokiam būsimam Salvadoriui Daliui siūlau sekančią surealistinę, pranašišką temą.

Raštinė, žinoma. Ji sukalta iš senų durų ir atsitiktinių lentų. Pusiau dengta skarda, pusiau cukrašvendrių stiebais. Langų nėra. Jų nereikia. Visur piršto ir kelių pirštų storumo plyšiai.

Viduje net penki stalai. Sunku prasiskverbti tarpe jų. Visur suverstos popierių, aktų ir antspaudų krūvos. Karštas vėjas čaižena dykumos dulkes pro plyšius. Penki juodi biurokratai lėtai varto iš karščio susiraitusius popieriaus lakštus, ieškodami to "tikrojo blanko"!

Minutės tiksi. Už trijų šimtų metrų švilpia traukinys.

Savo dvasinio ir fizinio stovio nebandysiu nė aprašyti.

Surado vis dėlto tą blanką! Užpildė. Lėtai, žinoma. Dar to "tikrojo antspaudo" ieškojo! rado. Užspaudė. Ieškojo dar kasos (skardinės dėžės) rakto, nes reikėjo duoti grąžą iš tų mano dvidešimt svarų. Užstatas buvo 16 svarų 25 piastrai. Laiko iki traukinio — 5-kios minutės!

— Imkit visus! Imkit! Tik leiskit man važiuoti!

— Oh, ne!.. — purto galvas biurokratai. Grąža bus išmokėta. Tiksliai iki paskutinio piastro.

Ir išmokėjo.

Įšokau į sunkvežimį. Dieve, sergėk tą šoferį! Ir tegul jam dykuma visur būna lygi!

Pasiekėm traukinį, kai tas jau pradėjo atsikosėti garais. Maldamas rankomis kaip malūnas ir šaukdamas pilna gerkle, vis dėlto atkreipiau į save mašinistų dėmesį.

Įsėdom į tą traukinį. Aš ir "Mažiukas"!

Teisybę kalbėjo, kai man sakė, jog kvailystė su motociklu Afrikon važiuoti. Bet ne dėl kokių liūtų ar krokodilų! Oi, ne!..

(Kitą kartą apie Khartoumo linksmybes ir naktis Afrikos savanoje).

"PRADALGIŲ" PLOČIAI IR VERTĖ

(Atkelta iš 3 pusl.)

tys, tuos raštus laikydami silpnesniais, nesudėjo į savo rinkinius. Tokio tomo medžiagos surinkimas yra, be abejo, labai sunkus dalykas, todėl reikia sveikinti K. Barėną ir Nidą už ištesėjimą ir pažadus. Visuose keturiuose tomuose dalyvavo kūrėjų iš visų generacijų, nuo pačių vyresniųjų ligi jaunųjų autorių, ir visa tai labai reikšminga ir įdomu. Jeigu kas ir nedalyvavo, tai juk nėra lengva ir prisirengti rašyti. Gi kad tie nedalyvavusieji nulemtų visų tų "Pradalgių" vertybę gerąja prasme, nelabai atrodo šimtu procentų galima būtų patikėti, nes jų nedaug ir beliko, o iš viso jų net negirdėti, kur ir kokiuose plačiuose vandenyse tos didžiosios žubys plaukioja ir kokiuose miškuose tie didieji liūtai staugia. Jei ir stūgtelia, tai vis tose pačiose lietuviškose lankose, kurias kai kas ir no rėtų niekinti. Grafomanija yra blogas daiktas, bet prieš ją galima kovoti tik kūryba, o ne impotencija. Kūrybinių pradalgių plotai ir vertė priklauso nuo kuriančiųjų, o ne tik nuo jų gyrėjų ar neigėjų. Iš antros pusės, reikia atsiminti, kad pradalgių vertė priklauso ne nuo jų pločio, bet nuo jų tirštumo. Ta linkme būtų linkėtina ir eiti.

— **Istoriniame - etnografiniame muziejuje Vilniuje,** be kitų eksponatų, yra saugoma ir XVI a. Vilniaus miesto stalų cecho vėliava, pilkos spalvos, pasiūta iš šilkinio ripso, išsiuvinėta aukso ir sidabro spalvos siūlais. Jos vidury išsiuvinėta Madona, kurią supa aštuoni maži paveiksliukai. Pati vėliava yra 116 cm pločio ir 191 cm ilgio.

● **Trys dailės parodos Vilniuje.** Respublikinėje bibliotekoje veikia grafiko Alg. Švažo kūrinių paroda. Joje galima susipažinti su dailininko darbų ciklu "Lietuva". Rašytojų sąjungos klube savo ofortus eksponuoja dailininkas A. Každailis. "Dailės" salone suruošta P. Kalvelio akvarelių paroda.

● **Lietuvių teatrologijos disertacijos.** "Lietuvos teatrų muzikinių spektaklių scenografija (nuo XVI a. iki mūsų dienų)" — tokia tema meno mokslų kandidato disertacija LIET. MA istorijos instituto mokslo taryboje apgynė dailininkas Jonas Mackonis.

Teatrologas Vytautas Mažeika meno mokslų kandidato disertaciją "Aktorius ir režisierius operos scenoje (lietuvių tarybinio operos teatro istorijos apybraiža)" apgynė Gudijos istorijos institute.

PARDUODAMI
IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western, Tel. GR 6-4421

MOVING
SERĖNAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidimai ir pilna apdrauda.
2047 W. 67th Place. WA 5-8063

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

TURTAS 90 MILIJONŲ

Chicago Savings
and Loan Association
John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION
SAFETY OF YOUR INVESTMENT
INSURED
UP TO $15,000

5 1/4 %
LAKŠTŲ TAUPYMO SĄSKAITOS
Chicago Savings Jums siūlo šešių mėnesių taupymo lakštus, už kuriuos pelnysite 5¼%. Lakštai išduodami tūkstantinėmis minimumas yra $8,000.00. Nuošimčiai mokami kas šeši mėnesiai nuo išdavimo datos. Lakštų sąskaitos yra apdraustos F.S.L.I.C.

4 3/4 %
TAUPYMO KNYGUČIŲ SĄSKAITOS
Chicago Savings tebemoka už knygutėse žymimas santaupas aukščiausius nuošimčius, kokie kad yra leidžiami pagal Federalinės valdžios taisykles. Sudėtiniai nuošimčiai apskaičiuojami kiekvieną pusmetį.

DAUGIAU TAUPYSITE...
DAUGIAU PELNYSITE.

Chicago Savings and Loan Assn.
6245 SO. WESTERN AVE.
TEL. GRovehill 6-7575

Po Bruno Markaičio, SJ, kūrinių koncerto Baltimorėje. Iš kairės į dešinę: Joseph A. Sellinger, SJ, — Loyolos kolegijos prezidentas, A. Jenkins — svečias iš State Departmento Washingtone, ponia Kajeckienė, Bruno Markaitis, SJ, ponia Jenkins ir Lietuvos atstovas Washingtone dr. Juozas Kajeckas.

Nuotr. Clement D. Erhardt

Baltimorės simfoninio orkestro koncertas -- lietuvių šventė

Jeigu ne kun. Bruno Markaitis, S.J., Baltimorės lietuviai, tur būt, nebūtų tiek daug dėmesio kreipę į Loyola College gegužės 23 dieną ruoštą koncertą Lyric teatre. Daug ten ruošiama koncertų, baleto bei operos spektaklių. Lankosi į juos baltimoriečiai lietuviai, bet tik sava, asmeniška iniciatyva. Tačiau šį kartą koncertas buvo išskirtinis. Pagrindinę jo programos dalį sudarė lietuvio kompozitoriaus kūryba. Tad ir jautė daugelis tarytum tautinę pareigą pasiklausyti savojo tautiečio, kai jo kompozicijas atlieka Baltimorės simfoninis orkestras ir diriguoja Baltimorėje pagarsėjęs dirigentas Elyankum Shapira.

Koncertui buvo parinkti tik trys kompozitoriai: Weberis (Operos "Oberon" uvertiūra), Markaitis ir Schumanas (Simfonija Nr. 2). Markaičio kompozicijos Concertino Nr. 1 ir Concerto Nr. 1 buvo parašytos specialiai šiam koncertui ir jų premjera įvyko Baltimorėje.

Concertino Nr. 1 yra kūrinys pianinui ir pučiamiesiems instrumentams. Tai muzikinis reportažas iš 1965-66 metais Romoje įvykusio jėzuitų suvažiavimo, kuriame teko dalyvauti pačiam kompozitoriui, kaip lietuvių jėzuitų provinciolui. Nors kūrinys naujoviškas, perpintas disonansais, tačiau neatsisakyta ir meliodijos, nors ji ne taip ryški, kaip prieš tai atliktoje Weberio "Oberon" operos uvertiūroje. Fortepijono partiją šiam Bruno Markaičio kūriny atliko jėzuitas pianistas kun. Benito Rivera, SJ.

Gerokai ilgesnė buvo antroji Markaičio kompozicija Concerto Nr. 1, parašyta pianinui ir orkestrui. Pianinas čia dominavo, ir solo partiją atlikęs pianistas kun. Leslie Schnierer, SJ, turėjo progos išskleisti savo technikos virtuoziškumą.

Į koncertą atsilankė ne vien Baltimorės, bet ir Washingtono lietuvių būrelis. Atskiroje ložėje matėsi Nepriklausomos Lietuvos atstovas Washingtone J. Kajeckas su ponia, JAV State Departmento Pabaltijo skyriaus vedėjas Alton Jenkens su ponia ir Šv. Alfonso lietuvių parapijos klebonas prel. L. Mendelis.

Po koncerto Loyola College patalpose įvyko priėmimas kun. Bruno Markaičiui, SJ, pagerbti. Čia nuoširdžią sveikinimo kalbą pasakė Loyolos prezidentas kun. Sellinger, SJ. Lietuvos atstovas J. Kajeckas savo kalboje pabrėžė, kad dvidešimtasis šimtmetis, pasiekęs nepaprastų laimėjimų, drauge esąs didelių kančių, netiesos ir smurto amžius. Prisimindamas Nepriklausomybės atstatymo 50 metų sukaktį, jis paminėjo Lietuvą, kaip šių laikų opresijos pavyzdį. Tačiau šis koncertas esąs žmogaus kūrybinės laisvės pasireiškimas, laisvės šventė. Kompozitoriaus Bruno Markaičio gyvenimas artimai susijęs su žmogiškosios laisvės krize dvidešimtame amžiuje. "Jo ir mano tėvynė Lietuva šiandien yra pavergta", kalbėjo min. J. Kajeckas.

Pabaigoje žodį tarė patsai koncertorius. Jis padėkojo koncerto rengėjams už jų triūsą, ypač dr. E. Armanienei ir kun. K. Pugevičiui, kurie daug širdies įdėjo, kad koncertas išpopuliarėtų lietuvių tarpe.

Koncertą palankiai vertino Baltimorės Peabody konservatorijos ir Goucher College profesorius, žymus Baltimorės muzikos kritikas Elliot W. Galkin "The Sun" dienraščio gegužės 24 dienos rytinėje laidoje. Kritikas atkreipė dėmesį į faktą, kad per paskutinius 150 metų dvasiškiai menininkai nebesirodė scenoje. Šį koncertą jis laiko Bažnyčios senosios tradicijos atgaivinimu.

Kiek teko patirti B. Markaičio muziką labai pozityviai vertinąs ir Baltimorės simfoninio orkestro generalinis menadžeris Oleg Labanof. Jis išreiškęs pageidavimą ir ateityje įtraukti į koncertų programas B. Markaičio kompozicijas.

A. Radžius

Kultūrinė Kronika

—**Naujas L.K.M. Akademijos leidinys.** Lietuvių Katalikų mokslo akademija, nors ir sunkiose išeivijos sąlygose, kantriai ir patvariai varo gilią vagą mokslo bei kultūros baruose, įtraukdama juosna vis didesnį lietuvių intelektualų skaičių. Jos leidiniai randami visose didesnėse pasaulio bibliotekose.

Šiuo metu baigiamas spausdinti ir netrukus pasirodys naujas L.K.M. Akademijos leidinys — **Metraščio IV tomas,** turįs daugiau kaip 600 psl. Jame, kaip paprastai, yra visa eilė įdomių straipsnių - studijų. Štai, dr. J. Jakštas rašo tema: "Žvilgsnis į Mažosios Lietuvos istoriografiją," Barbora Vileišytė — "Kultūrinė Seinų spaustuvės veikla", dr. inž. A. Škėrys — "Lietuvos miškai ir jų ūkis", kun. dr. V. Gidžiūnas, OFM — "Augustinijonai Lietuvoje", kun. dr. prof. P. Rabikauskas, SJ — "Medžiaga senojo Vilniaus universiteto istorijai" (tęsinys iš Metraščio II tom.), kun. Jonas Reitelaitis — "Kalvarija" (tęsinys iš Metraščio III tomo) Be to, nekrologų skyriuje kun. Jonas Duoba, MIC pamini vysk. Praną Brazį, MIC; dr. J. Puzinas — prof. A. Jurskį; dr. J. Gimbutas — prof. dr. Steponą Kolupailą; dr. Ona Labanauskaitė — dr. J. Leimoną; kun. onas Duoba, MIC — kun. dr. Kazimierą Rėklaitį, MIC.

Metraščio IV tomo kaina — 10 dol. Tačiau užsisakiusieji iki liepos mėn. 1 d. knygą gauna už pusę kainos, t. y. už 5 dol., nes siuučiant tiesiog iš spaustuvės atsiteta nemaža papildomų išlaidų. Už knygą atsilyginama ją gavus. Norintieji gali pinigus siųsti banko arba asmeniniu čekiu ir užsisakydami.

Užsisakant šiuo būdu Metraščio IV tomą, rašyti šiuo adresu: L.K.M. Akademija, Piazza della Pilotta 4. 00187 ROMA — Italija.

• **Dail. Vytauto O. Virkau iliustruota latvių poetės knyga.** Astride Ivaska yra jaunesniosios kartos, jau pokario metais išeivijoje subrendusios latvių rašytojų kartos atstovė. 1966 metų vasarą ji skaitė savo poeziją Santaros - Šviesos Bačiūno Taboro Farmoje surengtame bendrame lietuvių, latvių ir estų poezijos vakare. Tais pačiais metais jos eilėraščių buvo atspausdinta ir "Draugo" kultūriniaime priede, kuriuos lietuvių kalbon išvertė Andr. Baltinis. Šiemet poetės išėjo naujas eilėraščių rinkinys, išleistas Shippenville, Pennsylvanijoje. Knyga pavadinta **"Žiemas tiesa".** Tai liuksusinio apipavidalinimo 84 psl. knyga. Jai trijų spalvų aplanką, titulinį puslapį ir taipgi penkių skyrių titulines vinjetes yra nupiešęs mūsų dail. **Vytautas O. Virkau.** Dailininką mes puikiai pažįstame iš eilę metų darytų dekoracijų Chicagoje lietuvių statomoms operoms, iš amerikiečių ir lietuvių rengtų parodų. Dail. Vytautas O. Virkau Čiurlionio paveikslų detalėmis padarė taipgi iliustracines kompozicijas pernai išėjusiai Kazio Bradūno poezijos knygai "Sonatos ir fugos".

— Mūsų dail. M. K. Čiurlionio atminimas Lenkijoje tebėra gyvas. Apie jį daug žino ir kalba visa eilė žymesnių dabartinės Lenkijos dailininkų. Varšuvos miesto centre yra išlikęs namas, kuriame 19051907 m., gyveno Čiurlionis, kurdamas nemirtingus kūrinius. Namą puošia paminklinė lenta su dailininko bareljefu ir atitinkamu įrašu. Ši lenta įmūryta Lenkijos lietuvių (pokarinių veikėjų): K. Švainausko, A. Lukošiaus, M. Kmito rūpesčiu. Finansavo Lenkijos valstybinės įstaigos. Neseniai, minint dailininko mirties 57 m. sukaktį, buvo suruoštas minėjimas, kurio metu perduota Čiurlionio muzika, skambėjo lietuviškos dainos. Būrys gerbėjų prie paminklinės lentos padėjo gėlių. Į šias iškilmes iš Lietuvos buvo atvykusi Čiurlionio sesuo Valerija Karužienė. Varšuvos Tautiniame muziejuje suruoštas gražus koncertas. Foje interjeras dekoruotas Čiurlionio paveiklsu iš ciklo "Tvanas". Kitas minėjimas suruoštas per Varšuvos radiją. Yra žinių, kad lenkai jau dabar ruošiasi iškilmingam Čiurlionio 60 metų mirties sukakties minėjimui. (bk)

—**Istorijos — etnografijos muziejus Vilniuje,** iki šiol buvęs ankštose patalpose, įkurdinamas naujose patalpose, esančiose Gedimino kalno papėdėje, šiam reikalui panaudojant vieną išlikusį apgriuvusį Žemutinės pilies ūkinį pastatą. Pastatas buvo žinomas XV—XVI amžiuje; XVIII amžiuje jis buvo perdirbtas į ginklų arsenalą, XIX a. II pusėje jame įruoštos rusų karių kareivinės. Atlikus kapitalinį remontą, rūmai buvo baltai nudažyti. Jame bus sutelkta daugybė retų eksponatų surinktų paskutinio šimtmečio bėgyje: gausūs archeologijos etnografijos, numizmatikos rinkiniai, Skuode aptiktas Vilniaus (iš viduramžio laikų) budelio kardas su įrašu "Gerk kraują", riterių šarvai, buvę Poškos Baublio muziejuje, Lietuvių ir lenkų mokslo draugijų surinkti eksponatai. Muziejaus pasididžiavimas būsiąs turtingas lietuvių liaudies medinės skulptūros rinkinys Šiuo metu šie ir kiti eksponatai esą jau pergabenami. (bk)

NAKVYNĖS MONTREALYJE

"MAN AND HIS WORLD" parodos lankytojams. Kambarys su atskiru įėjimu ir visais patogumais netoli miesto centro. Dviems asmenims $8.00, trims $10.00 parai. Nemokamas parkinimas, 10 min. nuo parodos. Geras susisiekimas autobusais ir Metro.
ATOSTOGOMS LAURENTIAN KALNUOSE išnuomojamas moderniškas vasarnamis gražaus ežero pusiasalyje. Elektrinis apšildymas, vandentiekis, T.V. ir kiti miestiški patogumai. Savaitei $70.00.
P. RUDINSKAS, 2415 Park Row East, N.D.G., Montreal 28, Quebec, Canada Tel. 482-4094

LIETUVIAI TĖVAI, PASINAUDOKIT
ŠV. ANTANO GIMNAZIJA
Kennebunkeporte, Maine,
SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISĖM.

Išeinamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas.
Oficialiai dėstoma lietuvių kalba po 5 pamokas savaitėje 4 grupėms.
Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo orientacija. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas.
Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių.
Mokiniai gyvena bendrabuty.
Atlyginimas visiems prieinamas.
Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį.
Registruokite mokinius 1968 - 1969 m.
Priimami berniukai baigę 8 skyrius.
Informacijų ir kitais reikalais rašykit:
Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

SIUVIMO Mašinos
* ELNA
* BERNINA
* NECCHI
* VIKING
* PFAFF
* SINGER

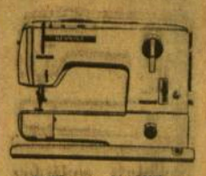

Šveicariškos, vokiškos, itališkos, japoniškos ir kitų firmų.
*
Taisome, parduodame ir nuomojame priienamomis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonį kabinėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.
B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Kuriam galui mokėti daugiau?
PIRKDAMI NAUJUS AR VARTOTUS AUTOMOBILIUS SUTAUPYSITE NUO $500 IKI $1.000
PLYMOUTH * VALIANT

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
4030 Archer. VI 7-1515
"U WILL LIKE US"
CHRYSLER * IMPERIAL

Geriausia dovana siųsti į LIETUVĄ
Vertingiausia dovana
DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI
Tik Dovanų Pažymėjimai yra vertingiausia dovana ir daug geriau negu siuntiniai. Jūsų giminės tai patvirtins.
TIK DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI duoda galimybę Jūsų giminėms pirkti viską ką jie nori — Maistą, Rūbus, Medžiagas, Batus ir daug, daug kitų reikmenų — amerikoniškų, vakarų - europietiškų ir vietinių — specialiose Vneshposyltorg dolerių krautuvėse. Jūsų giminės tai patvirtins.
TIK DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI duoda galimybę Jūsų giminėms pirkti viską ką jie nori SPECIALIOMIS, LABAI NUPIGINTOMIS, KAINOMIS. Jūsų giminės tai patvirtins.
JOKIO PAPILDOMO MOKESČIO nei siuntėjui, nei gavėjui.
Užsisakykit dabar. Užsisakykite per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 E. 23rd Street
New York, N. Y. 10010
Prašykite neapmokamo katalogo.
Įgalioti Podarogifts, Inc. atstovai.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st Street Tel. GR 6-2345-8
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Trys Moderniškos Koplyčios:
4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7 - 1741 - 2
4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3 - 0440 ir LA 3 - 9852

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų laidotuvių ir kitų papuošimų
2433 West 63rd Street Chicago
Telef. PR 8-0833 PR 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON,
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Įvairių Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3 - 6335
Vienas blokas nuo kapinių

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 SO. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 SO LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 — 1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 SO. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1008
LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD. OAKLAWNS ILL. Tel — 636-2320

PLANINGAS TAUPYMAS MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!
5 1/4 % Mokamas už vienų metų taupymo lakštus nuo išdavimo datos ($10,000.00 ar daugiau, įdedant po $1,000.00)
4 3/4 % Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

DĖL INFORMACIJŲ KREIPKITĖS
MUTUAL Federal SAVINGS
2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4: Thursday 9 to 8: Saturday 9 to 1; Wednesday closed.
PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING
INSURED

Perskaitę Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Akademinės Prošvaistės

Leidžia Šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga

Redaguoja L.S.S. Centro valdyba. Rankraščius siųsti šiuo adresu: "Akademinės Prošvaistės", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629
"Akademinės Prošvaistės" išeina kiekvieno mėnesio trečiąjį šeštadienį

ŽURNALISTIKA LITUANISTIKOS INSTITUTE

Sėkmingai veikiąs Pedagoginis lituanistikos institutas Chicagoje ruošia ne tik būsimuosius šeštadieninių ir kitokių lituanistinių mokyklų mokytojus, ne tik pagilina lituanistines žinias jaunimo organizacijų vadų ir būsimųjų mūsų visuomenininkų bei išeivijos kultūrininkų, bet taip pat ruošia ir mūsų būsimuosius laikraštininkus. Visa eilė baigusių Pedagoginį lituanistikos institutą yra uolūs spaudos bendradarbiai, jaunimo periodinių ar vienkartinių leidinių redakcijų nariai.

Žurnalistikos kursas Chicagos Pedag. lit. inst. dėstomas vieną mokslo metų ketvirtį, antrame semestre. Kadangi visas instituto kursas išeinamas per šešis semestrus, tai žurnalistikos paskaitos institute būna kas treti metai, šeštadieniais po dvi. Šiemet kaip tik ir buvo dėstoma žurnalistika balandžio — birželio mėnesiais.

Instituto studentai buvo supažindinti su žurnalistinio darbo įdomumu ir jo patrauklumu. Išryškinta jiems žurnalistikos aptartis, duotos žurnalistikos istorinės žinios, suglaustai informuojant apie laikraščių atsiradimą ir periodinės spaudos paplitimą. Il gėliau sustota prie Lietuvos ir JAV lietuvių laikraščių istorijos, supažindinta su gero žurnalisto savybėmis, laikraštininko archyvu, su įžymiaisiais lietuvių laikraštininkais (Basanavičius, Kudirka, Vaižgantas, Jakštas, Keliuotis, Milukas ir kt.), perteikti darbo pagrindai: rankraščio paruošimas, žinių ir koresponden cijų rašymas, interview darymas, reportažų kūrimas. Pagaliau aptarti pagrindiniai bruožai straipsnių: apžvalginių, vedamųjų, poleminių, autobiografijos, biografijos, reklamos, propagandos, recenzijos, kritikos.

Buvo tikrinamas ne tik dėstomų dalykų žinojimas, bet studentai buvo įpareigoti atlikti ir praktikos darbus: parašyti žinią, interview ir reportažą ar straipsnį. Įvedant studentus į lietuviškąjį bendruomeninį veikimą, buvo pasikviestas į paskaitą "Pasaulio Lietuvio" redaktorius St. Barzdukas, kuris papasakojo apie jo redaguojamą laikraštį ir apie pačią Lietv. Bendruomenę. Interview seminare buvo pasikviestas JAV Liet. Bendruomenės pirm. inž. Br. Nainys, su kuriuo Pedagoginio Lit. instituto studentai darė interview.

Tie studentai, kurie dirbo moksleivių laikraščių ar mokyklų leidinių redakcijose, arba kurių straipsniai tilpo minėtuose leidiniuose, savaime susilaukė žurnalistikos praktinio darbo užskaitų.

Susipažįstant su konkrečiu darbu redakcijoj ir spaustuvėj, studentai buvo atvykę į "Draugo" įstaigą, kur viską smulkmeniškai galėjo stebėti. Žurnalistikos kursą Pedagoginiame lituanistikos institute dėsto buvęs "XX Amžiaus", o dabar "Draugo" ir "The Marian" redaktorius kun. dr. J. Prunskis. Į šios srities žinias jam buvo progos dar labiau pasigilinti redaguojant žurnalistinį skyrių "Lietuvių Enciklopedijoje", kur jam teko paruošti daugelio lietuviškų laikraščių aprašus ir atskirų žurnalistikos sričių aptarimus. Pats dirbdamas spaudoje jau 40 metų ir būdamas redaktoriumi 32 metus galėjo paskaitas pagyvinti daugeliu savo atsiminimų.

Žurnalistikos kursą kiek kliudė, kad daugelis studentų, būdami aktyvūs jaunimo organizacijose, dalyvaudami taut. šokių grupėse, jaunimo teatro kursuose ir kitur buvo labai užsiėmę, nebejstengė lankyti visų žurnalistikos paskaitų, o ir šiaip buvo veikiami pavasario nuotaikų ir savaitgalio išblaškymų. Tačiau visai ei lei uolesnių žurnalistikos kurso lankytojų tai bus gera pradžia darbui lietuviškos spaudos baruose.

J. Utenis

Philadelphijos Tautinių šokių grupė "Žilvinas", pasiruošusi vykti Chicagon į Trečiąją lietuvių tautinių šokių šventę. Nuotr. Kazimiero Čikoto

Jaunimo centro studentų tautinių šokių ansamblis Chicagoje. Jie dalyvaus Trečioje lietuvių tautinių šokių šventėje liepos 7 d. Ansambliui vadovauja Leokadija Braždienė.

Pedagoginio lituanistikos instituto žurnalistikos kurso studentai su lektorium kun. dr. Juozu Prunskiu prie žuvusiems už laisvę paminklo Jaunimo centro aikštelėje, Chicagoje. Nuotr. V. Noreikos

Čekoslovakijos studentai remia demokratizacijos procesą

Jau š.m. kovo mėn. keli tūkstančiai Brno studentų ramiai žygiavo to miesto gatvėse, tuo pareikšdami savo paramą naujai Čekoslovakijos liberalizacijos programai. Miesto gyventojai jiems šūkiais pritarė. Panašios demonstracijos įvyko ir kituose Čekoslovakijos miestuose.

Nuo sausio mėnesio, kada Aleksandras Dubček perėmė iš Antonin Novotny pareigas, kaip kompartijos pirmasis sekretorius, valstybė eina per, taip vadinamus, "demokratizavimo procesus", lig šiol nematytus ir negirdėtus komunistų kontroliuojamoje valstybėje. Pereitų metų spalio mėnesio studentų demonstracijos ir jų brutalūs numalšinimai, diskreditavo partijos konservatorius. Studentai buvo priekyje judėjimo, siekiančio panaikinti brutalios valstybinės jėgos naudojimą, reikalavo stalininių aukų reabilitavimo, žadėjosi dirbti žmoniškesnio ir demokratiškesnio režimo labui.

Liberalizacijos procesas daro gilios įtakos įvairioms Čekoslovakijos institucijoms ir organizacijoms. Jaunimas nepatenkintas oficialia Čekoslovakijos Jaunimo unija (ČSM), kuri artimai jungiama su komunistų partijos konservatoriais. Jaunimo nepasitenkinimas šios organizacijos nepajėgumu atstovauti jaunimo interesus yra pasiekęs tokias proporcijas, kad pati "Mlada fronta", oficialus ČSM organizacijos leidinys, abejoja šios organizacijos gyvybingumu.

Studentų tarpe egzistuoja beveik vienbalsis pasipriešinimas šiai organizacijai. Jaučiamas noras turėti savas autonomiškas organizacijas.

Paskutiniuoju metu nepriklausomos studentų organizacijos jau buvo įsteigtos Prahos u-to fakultetuose ir kitur. Pirmutinė šitokia organizacija buvo įsteigta Prahoje Filosofijos fakultete kar vasario 29 d. Ta proga ligšiolinės Jaunimo unijos valdyba atsistatydino ir priėmė šią naują organizaciją kaip teisėtą to fakulteto studentų atstovą. Profesoriai taipgi traktavo šią naują organizaciją kaip studentų teisėtą atstovavimo forumą ir priėmė rezoliuciją: "Jeigu studentų organizacijos nėra centre reguliuojanios, mes siūlome Filosofijos studentų sąjungos atsteigimą (tradicinė fakulteto — studentų organizacija, kuri buvo uždaryta komunistams užvaldžius Čekoslovakiją 1948 metais).

Gegužės mėnesį vyko valstybinio masto studentų suvažiavimas, kur buvo aptariama būsimų studentų organizacijų formos ir veiklos gairės. Pagal "Mlada fronta" trys galimybės ten turėjo būti svarstomos: 1. jaunimo unijos federalizavimas, 2. nepriklausoma studentų sąjunga ir 3 studentų savivalda. Kompartijai priimtiniausias federalizmo kelias, nors daugumas studentų norėtų visai nepriklausomos studentų sąjungos. Studentų savivalda yra realistiškiausia galimybė dėl įvairių priežasčių: savivaldos gali būti tuojau įsteigtos, o studentų sąjungą suorganizuoti truktų ilgiau. Tokios savivaldybės sudaro galimybes gimnazistam turėti savo organizaciją, studentam savo, pionieriam savo ir t.t. Savivaldybės veikloje taipgi būtų įmanoma atkurti "Junak" (Čekoslovakijos skautų organizacija) , kurios atgaivinimas jau seniai diskutuojamas. Yra aišku, kad Čekoslovakijos jaunimo veiklos forma ir turinys žymiai pasikeis jau artimoje ateityje.

Beveik analogiški studentijos gyvenimo įvykiai pastarosiomis dienomis plačiai išsiliejo ir kitame komunistiniame krašte — Jugoslavijoje. Ir ten valdžia turėjo studentams padaryti nuolaidų, žengiant liberalizacijos ir varžtų atleidimo kryptimi. (IIYA)

L. S. T. Korp! Neo - Lithuania tautinių šokių grupė Chicagoje. Ji dalyvaus ir Tautinių šokių šventėje, liepos 7 d. Grupės vadovė — Nijolė Pupienė.

Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Jaunimo ansamblio tautinių šokių grupė, atvykstanti Chicagon į Trečiąją lietuvių tautinių šokių šventę. Nuotraukoje iš kairės į dešinę: J. Pažėraitė, R. Čiurlionis, V. Dičiūtė, V. Gedgaudas, D. Rasutytė, T.. Mažeika, D. Dičiūtė, R. Žukas, O. Rasutienė — grupės vadovė, A. Ruigytė, A. Arbas, I. Žukaitė, S. Stančikas, R. Spiraukaitė, R. Stočkus, R. Arbaitė, A. Aras ir Ž. Gimbutaitė. Nuotr. L. Kanto

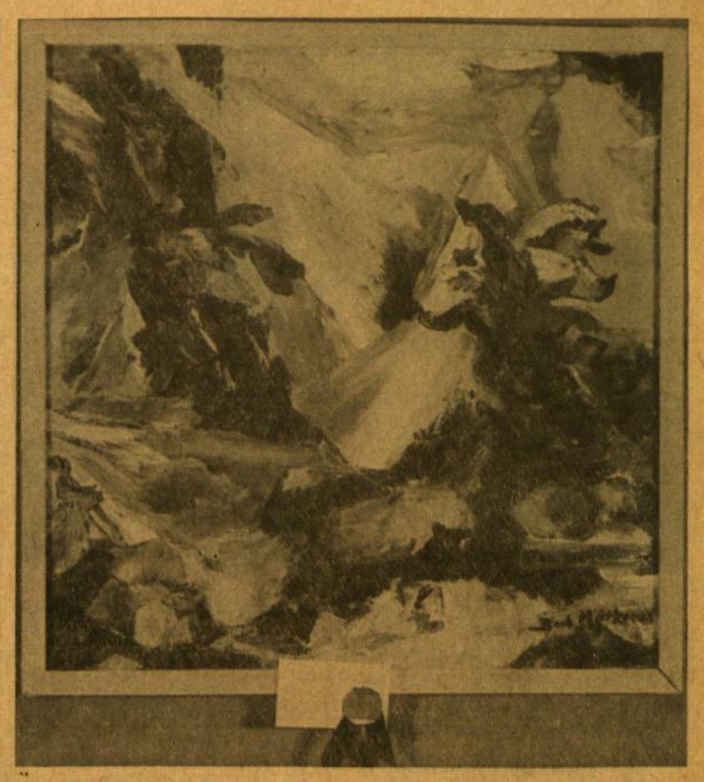

Barb. Morkūnienė — Viltis
Paveikslas kolegijų meno festivalyje Chicagoje laimėjęs pirmąją premiją

Kolegijų meno festivalį laimėjo lietuvė

Chicagos miesto centre surengtame meno festivalyje lietuvė dailin Barbora Morkūnienė tapybos skyriuje laimėjo pirmą premiją. Festivalio programą sudarė vokalinė ir instrumentalinė muzika bei dailės paroda. Parodą organizavo Chicagos miesto kolegija (Chicago City College). Šios mokslo įstaigos patalpose — 64 E. Lake St. — paroda buvo gegužės 7-10 d. Parodoje buvo išstatyti kūriniai dailę studijuojančių Amundsen-Maylair, Bogan, Crane, Fenger, Loop, Southeast, Wilson, Wright ir TV kolegijose. Iš viso buvo išstatyta 200 kūrinių, atrinktų iš 700 meno studentų darbų.

Parodoje buvo keli skyriai: skulptūros, fotografijų, aliejaus, akvarelių, grafikos, piešimo ir mišrių priemonių. Parodą aplankė keli tūkstančiai žiūrovų. Jury komisiją sudarė meno dėstytojas Chicagos universitete Max Kahn ir Chicagos dailininkė Eleanor Coen. Kiekvienas parodoje dalyvavęs buvo išstatęs tris savo darbus.

Aukščiausio įvertinimo tapybo je susilaukė lietuvė Barbora Morkūnienė, gyv. 7141 So. Rockwell, Chicagoje, už savo pusiau abstraktą "Viltis". Meną ji studijavo Bogan kolegijoje. Anksčiau ji lankė Lietuvių dailės studiją Chicagoje, kurią vedė dail. P. Kaupas. Austrijoje , ji studijavo meną pas pabėgusį iš Čekoslovakijos dailininką prof. O. Volte. Riedo lietuvių gimnazijoje dėstė piešimą ir rankdarbius. Drauge su pirmąja premija mūsų lietuvė laimėjo ir piniginę dovaną.

B. Morkūnienė (Sermontytė) yra gimusi Palangoje. Chicagoje gyvena nuo 1950 m.

J. Daug.

HENRIKO NAGIO EILĖRAŠČIAI "THE HUDSON REVIEW" ŽURNALE

Pirmaeilis amerikiečių literatūros žurnalas, išeinantis keturis kartus metuose, didelio formato, daugiau šimto puslapių knyga **"The Hudson Review"** 1967—1968 metų ketvirtame numeryje įsidėjo beveik keturis puslapius **Henriko Nagio** eilėraščių, kuriuos anglų kalbon išvertė **Robertas** ir **Aldona Page.** Apie Nagį žurnalo išnašoje rašoma, kad jis yra lietuvių poetas, gyvenantis ir dirbantis Montrealyje, išleidęs keturias poezijos knygas, rašąs straipsnius literatūros ir meno temomis, verčias iš svetimų kalbų lietuvių kalbon. Gi Nagio poezijos vertėjai anglų kalbon Robertas ir Aldona Page gyvena Philadelphijoje; Aldonos gimtoji kalba yra lietuvių.

Žurnalo numeryje, puikiame vertime anglų kalbon, yra pateikti šie H. Nagio eilėraščiai: Laterna obscura, Capri, Išsipildymo psalmė ir Ąžuolai. Vertimo ir palyginimo pavyzdžiu čia duodame labai žinomo ir Nagiui labai charakteringo eilėraščio "Ąžuolai" lietuviškąjį ir angliškąjį tekstą.

Jie ateina: didžiulė rūsti minia.
Lėtai svyruoja jų sunkios viršūnės,
ir kaip tolimas griausmas, kaip
būbnai
Aidi keista ir šiurpi jų daina:

— mes nešame dangų —
— mes nešame kruviną dangų —
— mes nešame mirusį dangų —
— mes atnešam vakarą.

Jų didelės tamsios rankos,
Žaizdų iškraipytais pirštais
apglėbusios,
Laiko sustingusį debesį:
Kaip didelį, juodą karstą.

Jie ateina, jie neša saulėleidį:
Lėtai svyruoja didžiulė, rūsti minia.

OAKS

They are coming, a great, somber
throng.
They slowly sway their heavy
crowns,
and like distant thunder, like
drums,
their song reverberates weirdly:

— we carry the sky
— we bear the bloody sky
— we carry the dead sky
— we bring the night

Their huge dark hands,
their clutching fingers twisted
with wounds,
hold a rigid cloud:
like a great black coffin.

They are coming. They cary
the sunset;
slowly swaying, a great, somber
throng.